

Sikkerhedsnetværk i nattelivet

Thomas Friis Søgaard og Esben Houborg¹

Det projekt der beskrives i denne rapport, er støttet økonomisk af Justitsministeriets Forskningspulje. Projektets gennemførelse og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremsættes i rapporten, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Justitsministeriet.

¹ Med hjælp fra Michael Mulbjerg Pedersen

Indhold

Indledning	3
Baggrund	3
Teoretisk-analytisk ramme	4
Netværksbaseret styring og politivirksomhed.....	4
Third party policing	6
Jurisdiktion og jurisdiktionsspil	7
Metoder og datamateriale.....	7
Resultater	10
Del 1: Regulering af rocker- og banderelaterede personers adgang til nattelivet	10
Disciplin, tvang og hierarki i forholdet mellem dørmænd og politi	14
Jurisdiktionsspil og netværksrelationer	16
Juridiske og organisatoriske udfordringer	18
Delkonklusion.....	20
Del 2: Håndhævelse af narkotikaloggivningen i nattelivet	21
Kampen mod unges brug af stoffer i nattelivet.....	21
Zoneforbud i Aalborg	22
Sikkerhedsnetværk og narkotikakontrol i Aalborgs natteliv	24
Administration af zoneforbud i Aalborg	25
Sikkerhedsnetværk og interne magtkampe.....	26
Narkotikakontrol i Aarhus' natteliv.....	27
Delkonklusion.....	29
Sammenfatning og konklusion	30
Referencer.....	35

Indledning

Center for Rusmiddelforskning ved Aarhus Universitet har i løbet af 2015 og 2016 undersøgt samarbejde og relationer mellem offentlige myndigheder og private aktører i forbindelse med regulering af nattelivet i to danske byer. Undersøgelsen er delvist finansieret med støtte fra Justitsministeriets forskningspulje. Der er på nuværende tidspunkt udgivet to fagfællebedømte videnskabelige artikler på baggrund af undersøgelsen (Søgaard, Houborg & Tutenges, 2016; Søgaard, Houborg & Pedersen, 2016). Forskningsprojektet omfatter casestudier af nattelivsregulering i to danske byer. Justitsministeriet har medvirket til at finansiere det ene af disse casestudier, mens Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi har medvirket til at finansiere det andet. I denne rapport fremlægger vi resultater fra begge casestudier på baggrund af de allerede publicerede artikler. Vi vil henvise til artiklerne for mere detaljerede præsentationer af analyser og resultater. Rapporten beskriver baggrunden for undersøgelsen og præsenterer resultaterne af undersøgelsen, som de foreligger på nuværende tidspunkt. Der foregår fortsat analyser af datamaterialet og, der vil derfor blive udgivet yderligere et antal publikationer om, hvordan offentlig-privat samarbejde har betydning for reguleringen af det danske natteliv.

Baggrund

I vestlige samfund undergår sikring af sikkerhed og tryghed for borgerne i disse år markante forandringer. En af disse forandringer er et skifte fra centraliserede til mere netværksbaserede former for politivirksomhed (Wood & Dupont 2006). På den baggrund har megen kriminologisk forskning skiftet fokus fra politiet som institution til politivirksomhed som en funktion, der udøves og varetages af mange forskellige aktører (Crawford, 2006; Sørensen & Walther, 2013). Dette forskningsprojekt har sat fokus på udviklingen af netværksbaseret politivirksomhed eller det vi i rapporten kalder for "sikkerhedsnetværk" i nattelivet. Formålet med forskningsprojektet har været at give indblik i nogle af de udformninger sikkerhedsnetværk kan antage, de processer der indgår i deres etablering og nogle af de udfordringer og dilemmaer, de kan give anledning til.

Udviklingen af netværksbaseret produktion af sikkerhed og orden kalder på empiriske studier og teoretisk arbejde for bedre at kunne forstå, hvordan sikkerhedsnetværk fungerer, hvilke nye reguleringsformer de afstedkommer og, hvordan de udfordrer eksisterende grænser mellem offentlige og private interesser, ansvarsområder og autoriter. I Danmark er fremkomsten af netværksbaseret sikkerhed og orden særlig tydelig i nattelivet, der i stigende grad reguleres gennem forskellige offentlig-private samarbejdsrelationer så som de formelle Tryk Nattelivsnetværk Kriminalpræventive Råd (2005a; 2005b) og mere uformelle samarbejdsrelationer mellem kommunale myndigheder, politi, restaurationsvirksomheder og dørmænd. På den baggrund har formålet med dette forskningsprojekt været at undersøge:

- Hvordan etableres offentlig-private netværk og samarbejdsrelationer med henblik på at skabe sikkerhed og orden i nattelivet?
- Hvordan ændres grænserne mellem offentlige og private aktører, ansvarsområder, perspektiver og autoriteter når sikkerhed og orden skabes gennem offentlig-private samarbejdsrelationer?
- Hvordan organiseres og forvaltes brug af magt i forbindelse med etablering af offentlig-private sikkerhedsnetværk og samarbejdsrelationer?

Nedenfor vil vi fremlægge de foreløbige resultater af undersøgelsen, men inden da vil vi præsentere det metodiske og teoretiske grundlag for disse resultater.

Teoretisk-analytisk ramme

Forskningsprojektet forstår politivirksomhed og orden som noget, der skabes gennem samarbejde mellem forskellige offentlige og private aktører. Afsættet for dette er en forståelse af "politi" som en funktion og særlig form for ordensskabende virksomhed, der ikke nødvendigvis varetages af institutionen "politiet", men af en lang række offentlige og private aktører og institutioner (Reiner, 1985). Politivirksomhed kan defineres som aktiviteter og processer, der involverer bevidst udøvelse af magt eller autoritet med henblik på at håndhæve regler, opretholde orden og skabe sikkerhed (se Crawford, Lister, Blackburn, & Burnett, 2005, 4). Politivirksomhed indeholder således ifølge Crawford (2008, 149) fire nøgleelementer: 1) intentionel handling eller måder at organisere fænomener på, som har et bestemt formål; 2) bevidst udøvelse af magt eller autoritet af et individ eller en organisation; 3) formål om at håndhæve regler eller normer samt skabe orden og sikkerhed; 4) søge at styre nutiden og/eller fremtiden.

Med afsæt i denne forståelse af "politivirksomhed" gør vores undersøgelse brug af flere analytiske inspirationskilder. Det drejer sig om litteratur om netværksbaseret styring og politivirksomhed (Bayley & Shearing, 1996; Burris, Drahos, & Shearing, 2005), "tredjeparts" politivirksomhed ("third party policing") (Mazerolle & Ransley, 2006), som en særlig form for netværksbaseret politivirksomhed og spørgsmål vedrørende "jurisdiktion" i forbindelse med politivirksomhed (Valverde, 2011, 2014).

Netværksbaseret styring og politivirksomhed

Der eksisterer en righoldig litteratur om netværksbaseret styring (network governance), som beskriver, hvordan samfundsmæssig styring i stigende grad sker gennem netværk, der involverer mange forskellige offentlige og private aktører. Det gør sig også gældende med hensyn til politivirksomhed. Forskernes stigende interesse for netværksbaseret politivirksomhed skyldes ikke mindst, at de fleste vestlige lande har oplevet en markant ekspansion af den private sikkerhedsbranche (Wood & Shearing, 2007).

I Danmark, har særligt ét perspektiv domineret både den offentlige debat og den sparsomme forskning om relationen mellem politiet og andre politivirksomhedsudøvere. Dette perspektiv, som man kunne kalde for "privatiseringsperspektivet", hævder, at politiet og private sikkerhedsudbydere bedst kan forstås som konkurrenter i et nulsumsspil, hvor den enes fremgang sker på bekostning af den andens tilbagegang (se fx Stevnsborg, 2003a; 2010). I Danmark, er dette perspektiv særligt kommet til udtryk i de løbende diskussioner om udlicitering og omfordelingen af politiets opgaver (Kruize 2005), hvilket i 2003 fik Stevnsborg til at hævde, at "profitpoliti allerede er godt i gang med at udkonkurrere statens politi" (2003b). Selvom privatiseringsperspektivet nok indfanger elementer i de forandringer, som i disse år karakteriserer udøvelse af politivirksomhed, så er det også blevet kritiseret for at være alt for simplificerende til at kunne begribe de stadig mere komplekse relationer og partnerskabsformationer, som former forholdet mellem politiet og andre politivirksomhedsudøvere (Abrahamsen & Williams, 2010).

I bestræbelserne på at udvikle en nuanceret forståelse af netværksbaseret politivirksomhed som den for eksempel kommer til udtryk i nattelivet, tager vi udgangspunkt i begreberne "nodal governance" og "nodal security" (Bayley & Shearing, 2001; Burris et al., 2005; Shearing, 2005; Shearing & Wood, 2003). Inden for dette perspektiv taler man om, at der er sket en diversificering af de institutioner, teknologier og tanker, der gør sig gældende med hensyn til, hvordan man bedriver politivirksomhed. Dette har ledt til etablering af nye steder (nodes), hvorfra politivirksomhed bedrives samt etablering af nye politiarrangementer (assemblages), som forandrer hvordan og af hvem politivirksomhed bedrives (Shearing, 2005, 58). En vigtig pointe i teorien om netværksbaseret styring er, at styringsnetværk har selvstændige egenskaber, som ikke kan reduceres til de enkelte aktørers egenskaber. Styringsnetværk kan med andre ord ikke forstås som summen af de aktører (private og offentlige) de består af. Det betyder, at "sikkerhedsnetværk" og deres effekter ikke kan defineres på forhånd. Man kan fx ikke på forhånd antage, at politifolk, dørmænd eller restauratører vil indtage bestemte roller eller agere bestemte måder, når de indgår i netværksrelationer med hinanden. Det er nødvendigt at foretage en konkret analyse af de specifikke interaktioner og relationer, der etableres mellem de konkrete aktører. Det leder til en anden vigtig pointe, nemlig at netværk er dynamiske størrelser, som forandres afhængigt af de aktører, der indgår i dem og afhængigt af de (sociale) relationer de består af.

Litteraturen om sikkerhedsnetværk og netværksbaseret politiarbejde er blevet kritiseret for lægge for meget vægt på statens formindskede rolle i reguleringen af samfundet, hvorved den risikerer at overse, at statslige aktører ofte har adgang til ressourcer og magtmidler, som private aktører ikke har adgang til (Crawford, 2006). På den baggrund har forskere som Loader & Walker (2006) argumenteret for, at begrebet "forankret pluralisme" (anchored pluralism) er mere passende til at beskrive og belyse relationerne mellem statslige- og ikke-statslige

politivirksomhedsudøvere (se også Crawford, 2006). Fordelen ved dette begreb er, at det både anerkender, at sikkerhed i stigende grad skabes gennem diverse netværk samtidig med, at det også har øje for, at statslige aktører kan besidde særlige ressourcer. En variant af denne form for forankret netværksperspektiv udtrykkes af Mazerolle og Ransleys (2006) i deres forståelse af "tredjeparts politivirksomhed" (third party policing).

Third party policing

Med begrebet "tredjeparts politivirksomhed" ønsker Mazerolle og Ransley (2006) at beskrive en form for politiarbejde, hvor politiet søger at overtale eller tvinge ikke-statslige aktører, som ikke har begået lovovertrædelser (tredjeparter), til at tage ansvar for at forebygge eller reducere kriminalitet. Tredjeparts politivirksomhed er en strategi som politiet kan tage i anvendelse i forhold til reguleringen af steder, personer eller situationer, hvor politiet selv mangler autoritet (fx de juridiske virkemidler) eller ressourcer til at kunne gribe ind. I sådanne tilfælde bliver mobilisering den autoritet og de ressourcer andre aktører besidder et vigtigt middel til at forebygge og kontrollere kriminalitet. Mazerolle og Ransley har beskrevet, hvordan dette ofte sker ved, at politiet tager udgangspunkt i love og regler (strafferet, civilret og administrative regler), som giver dem mulighed for at foranstalte sanktioner mod tredjeparterne, for dermed at presse dem til at foretage bestemte kriminalitetsforebyggende- og bekæmpende tiltag. Ifølge Mazerolle og Ransley er det netop anvendelsen af juridiske redskaber – både politiets og tredjeparternes -, som definerer tredjeparts politivirksomhed som en særlig strategi (2006: 65). Politiet kan dermed siges at manifestere en autoritet med henblik på at få andre til at producere sikkerhed med udgangspunkt i den autoritet, disse andre aktører besidder i forhold til bestemte steder, personer, situationer mv. På et strukturelt niveau kommer tredjeparterne på den måde til at fremstå som en slags "junior-partnere" i forhold til politiet (Jones & Newburn 1998; Kruijze 2005)

Den form for forankret netværksanalyse, som tredjeparts policing perspektivet lægger op til, kan med fordel relateres til studier af aktørnetværk, hvor fokus er på, hvordan nogle aktører forsøger at "indrullere" eller "hverve" (enrol) andre aktører, materialer og teknologier så de vil have til bidrage til bestemte projekter (Callon, 1986a; b; Latour & Woolgar, 1986; Law, 1986). Sådanne studier fokuserer på de metoder, taktikker, former for magtudøvelse mv., der er involveret i at skabe og holde sammen på netværk af aktører, materialer og teknologier, så de medvirker til at realisere et bestemt (ordens)projekt (Houborg, 2006). Et sådant arbejde med at indrullere og fastholde aktører kan kræve store anstrengelser fordi, de involverede aktører kan have deres egne dagsordener og deltage i modstridende projekter. I tråd med dette har Mazerolle og Ransley (2006) beskrevet, hvordan tredjeparts politivirksomhedsudøvere ikke altid agere som føjelige "junior-parterne" for politiet, men også som genstridende aktører, der forhandler deres position og relation til politiet. Med inddragelse af disse perspektiver, kan vi dermed få en nuanceret forståelse af den betydning magt og ikke mindst modstand kan spille i

etablering af sikkerhedsnetværk. Perspektivet viser os endvidere, at vi ikke kun skal fokusere på juridiske ressourcer, men de mange andre redskaber, metoder, taktikker og former for magtudøvelse osv., der anvendes i forbindelse med etablering af sikkerhedsnetværk.

Jurisdiktion og jurisdiktionsspil

Tredjeparts politivirksomhed kan ses som et sammenspil mellem, men også til tider en sammenblanding af, forskellige former for autoritet og forskellige former for lovgivning og regler. (Mazerolle og Ransley, 2006: 67). Således kan civilretslige redskaber blive taget i anvendelse til at håndtere strafferetslige forhold; og forhold, som normalt er blevet betragtet som civilretslige, kan blive kriminaliseret og dermed blive strafferetslige. Myndighederne kan fx tage miljølovgivning, eller lokalplaner i anvendelse for at forhindre etablering af en rockerklub, eller alternativt søge at få civilretslige midler så som bygningssevitutter bragt i anvendelse for at lukke en rockerklub (se fx Natur & Miljøklagenævnet, 2014). Vi finder, at spørgsmålet om samspillet mellem og sammenblandingen af forskellige former for autoritet, lovgivning og regler er et vigtigt aspekt af sikkerhedsnetværkene i nattelivet. På den baggrund har vi valgt at inddrage Valverdes studier af "jurisdiktion" (Valverde, 2008, 2011, 2014). Valverde fokuserer nemlig på både, hvordan spørgsmål om jurisdiktion, dvs. hvem der har autoritet eller myndighed i forhold til bestemte personer, steder, ting eller aktiviteter, kan være til forhandling men også på, hvordan forskellige slags jurisdiktion kan være på spil på samme tid. Valverde definerer "jurisdiktion" som "styringen af styring" (the governance of governance) (Valverde, 2011, 14), det vil sige spørgsmålet om hvem der skal styre hvad på hvilke måder og dermed, hvem har ansvaret og autoriteten i forhold til et bestemt styringsproblem? Der kan være rumslige, tidslige og andre forhold, som afgør hvem, der har ansvaret og autoriteten til at styre et bestemt fænomen og i en bestemt situation. Jurisdiktion har i Valverdes brug af ordet ikke kun en juridisk betydning, men er en bredere sociologisk forståelse af, hvordan autoritet fordeles i den samfundsmæssige regulering. Her er det vigtigt at gentage, at når vi taler om netværksbaseret styring og politivirksomhed, er der tale om dynamiske størrelser, som løbende forandrer sig, hvor det ikke på forhånd er muligt at bestemme jurisdiktion. Dette bestemmes af de konkrete "jurisdiktionsspil" (Valverde, 2014), der foregår om hvem, der har ansvaret og autoriteten og, resultatet vil nogle gange være hybride former for jurisdiktion, hvor ansvar og autoriteter flettes sammen på nye måder.

Metoder og datamateriale

Datamaterialet er baseret på to etnografiske casestudier af nattelivsregulering henholdsvis i Aalborg og Aarhus. Casestudiet fra Aalborg er baseret på data indsamlet i forbindelse med nærværende forskningsprojekt. Casestudiet fra Aarhus er delvis baseret på data indsamlet i forbindelse med nærværende forskningsprojekt, men er også baseret på data fra et tidligere studie (Søgaard, 2013). Årsagen til dette er, at Østjyllands politi beklageligvis ikke ønskede at

medvirke i undersøgelsen. Imidlertid har vi ikke ønsket at lade os begrænse af dette, og har derfor valgt at inddrage data fra det tidligere studie. Det betyder, at der ikke er fuldstændig tidsmæssigt sammenfald mellem de to casestudier. Imidlertid mener vi, at dette har mindre betydning med hensyn til de indsigter i forskellige former for nattelivsregulering, som forskningsprojektet præsenterer og diskuterer.

Aarhus og Aalborg er valgt som cases til et studie af sikkerhedsnetværk i nattelivet, fordi man lokalt i Aarhus og Aalborg har haft tryghed i nattelivet som en høj prioritet og fordi, at man har investeret mange ressourcer i at styrke samarbejdet mellem politiet, kommunen, lokale restauratører og dørmænd. De to byer er også valgt, fordi de indbyggermæssigt er nogenlunde lige store, mens deres respektive natteliv er forskellige med hensyn til udstrækning og organisering. Mens nattelivet i Aarhus er spredt ud over et relativt stort geografisk område, er nattelivet i Aalborg primært koncentreret i og omkring Jomfru Ane Gade. Dette har vi antaget vil have betydning for organiseringen og dynamikkerne i de lokale sikkerhedsnetværk.

I Aalborg blev undersøgelsen gennemført fra begyndelsen af 2015 til slutningen af 2015. I den forbindelse blev der gennemført 48 interviews med nøglepersoner, der enten direkte eller indirekte er involveret i reguleringen af nattelivet. Disse interviews omfattede interviews med 14 restauratører, 15 dørmænd, 8 politifolk, 1 politijurist, 2 medlemmer af bevillingsnævnet, 2 medlemmer af det nyligt etablerede Trygt nattelivsnetværk og 5 kommunale embedsfolk. Alle interviews varede mellem en og to timer, blev optaget på en lydoptager og transskriberet. Interviewene blev brugt til at producere data om de reguleringspraksisser, som de forskellige informanter indgik i samt data om deres holdninger til og perspektiver på illegale stoffer, uorden, lokale bandegrupperinger mv. Herudover blev interviewene også brugt til at generere data om, hvorvidt og hvordan etablering af forskellige former for samarbejdsrelationer har betydning for skabelsen af orden og tryghed i nattelivet. Vi gennemførte desuden 160 timers observation af politi og dørmænds arbejde i nattelivet. Observationerne fandt sted weekendaftner og -nætter over en periode på fire måneder. Observationerne varede mellem fire og seks timer pr. gang og fokuserede primært på politiets og sikkerhedspersonalets aktiviteter i og omkring Jomfru Ane Gade. Observationerne blev gennemført af Thomas Friis Søgaard og Esben Houborg samt to studentermedhjælpere. Under feltarbejdet blev der lavet notater, som senere blev brugt til at lave udfoldede feltnoter med grundige beskrivelser af politifolks og dørmænds samtaler, uformelle samarbejde og forsøg på at identificere og bortvise problematiske gæster. Thomas Friis Søgaard deltog desuden i to møder i det nydannede Trygt nattelivsnetværk med henblik på at indsamle data om skabelsen af et mere formelt samarbejde mellem politiet, kommunen, lokale restauratører, taxaselskaber, turistforeningen og andre aktører med en interesse i at skabe et trygt natteliv i Aalborg. Endelig indsamlede vi statistiske data om politiets aktiviteter i nattelivet fra 2011 til midten af 2015 gennem udtræk fra POLSAS. Disse registerdata omfattede blandt andet information om brugen af zoneforbud og de

lovovertrædelser, der lå til grund for at udstede et sådant forbud. Ydermere indeholder registeret oplysninger om hvilke typer stoffer og hvilke mængder af stoffer, der havde ledt til en sanktion for besiddelse af illegale stoffer. Den statistiske bearbejdning af dette materiale er baseret på sager og ikke personer. Det vil sige, at der kan være flere sager på den samme person.

Aarhus undersøgelsen trækker som sagt på data, som blev produceret i 2010-2011 som del af Thomas Friis Søgaards ph.d.-afhandling om dørmandsarbejde i nattelivet i Aarhus. Denne Undersøgelse omfattede interviews med 54 dørmænd, 7 restauratører, 5 politifolk og 4 kommunale medlemmer af "Aarhus Restauratørnetværk", som navnet på det lokale Tryg nattelivsnetværk i Aarhus. Alle interviews varede mellem en og to timer og blev alle lydoptaget og transskriberet. Desuden gennemførte Thomas Friis Søgaard observation i nattelivet over 163 nætter, hvor han observerede dørmændenes arbejde og samarbejde med politiet. Søgaard deltog desuden i 5 møder i Aarhus restauratørnetværk, som på daværende tidspunkt bestod af repræsentanter fra kommunen, politiet samt 22 lokale restauratører. Herudover deltog Søgaard i 4 møder i det lokale uformelle politi-dørmandsnetværk samt i 1 møde mellem repræsentanter fra Aarhus kommunen og ejerne af de fleste lokale dørmandsfirmaer² i Aarhus om muligheden for at etablere en privat "narkopatrolje" i Aarhus.

I 2015-2016 foretog vi et opfølgingsstudie af betydningen af sikkerhedsnetværk i Aarhus natteliv med støtte fra Skandinavisk Samarbejdsråd for Kriminologi (NSfK). Som del dette studie har vi indtil videre gennemført individuelle interviews med 14 dørmænd, 15 restauratører, 2 kommunale tovholdere på initiativet Aarhus Restauratørnetværk, samt 1 fokusgruppeinterview med 1 repræsentant for politiet og 6 repræsentanter fra kommunen som alle er en del af Aarhus Restauratørnetværk. Herudover har vi foretaget 10 nætters observationer af dørmænds arbejde i Aarhus. Da dataindsamlingen til opfølgingsstudiet endnu ikke er afsluttet har vi valgt ikke at inddrage data fra dette projekt i rapporten.

I både Aalborg- og Aarhus undersøgelsen blev der desuden indsamlet artikler fra de lokale nyhedsmedier om nattelivsrelaterede emner samt relevante policy dokumenter.

Interviews og feltnoter er blevet tematisk kodet og analyseret med udgangspunkt i en induktiv tilgang med henblik på at identificere vigtige emner og centrale elementer, relationer, spændinger og konflikter i relation til de respektive lokale sikkerhedsnetværk.

² I Danmark har de største sikkerhedsfirmaer som G4S og Securitas valgt ikke at satse på nattelivet som et marked for sikkerhedsløsninger. I nattelivet bliver private sikkerhed derimod i stigende grad leveret af mindre sikkerhedsfirmaer, som har dørmandsvirksomhed som deres kerne ydelse. I denne rapport anvender vi den emiske term "dørmandsfirma" som en betegnelse for disse.

Forskningsprojektet er anmeldt til Datatilsynet og alle relevante forholdsregler med hensyn til at sikre datasikkerhed er taget.

Resultater

I det følgende vil vi rapportere de foreløbige resultater fra forskningsprojektet. Der er tale om en sammenfatning af to publicerede forskningsartikler, hvor vi tilføjer enkelte nye analytiske pointer. Det centrale tema i begge artiklerne er samarbejde mellem politiet og eksterne aktører, specielt dørmænd og restauratører, samt studiet af karakteren af de relationer, der etableres og, hvilken betydning disse har for reguleringen af nattelivet. Dette tema belyses i de to artikler gennem studiet af, hvordan to forskellige nattelivsproblematikker bliver forsøgt håndteret gennem skabelsen af forskellige privat-offentlige samarbejdskonstellationer. Den første handler om reguleringen af rocker- og bandemedlemmers adgang til nattelivet (Søgaard, Houborg & Tutenges, 2016), mens den anden artikel handler om narkotikakontrol i nattelivet (Søgaard, Houborg & Pedersen, 2016).

Del 1: Regulering af rocker- og banderelaterede personers adgang til nattelivet

I denne første del af rapporten gennemgår vi resultater fra en undersøgelse af kontrol med rocker- og banderelaterede personers adgang til nattelivet i Aarhus, som kan findes mere udførligt behandlet i publikationen *"Nightlife Partnership Policing. (Dis)trust Building Between Bouncers and the Police in the War on Gangs"* (Søgaard, Houborg & Tutenges, 2016). Fokus i artiklen er, hvordan dørmænd bliver en del af en politistrategi, som handler om at udelukke rocker- og banderelaterede personer fra nattelivet i Aarhus og de forskellige typer relationer og former for interaktion mellem dørmænd og politifolk, dette involverer.

I Danmark er der over de sidste ti år blevet iværksat en lang række forskellige tiltag, som tager sigte på at ekskludere personer, der opfattes som "utryghedsskabende" fra nattelivet. Dette er eksempelvis beskrevet af Søgaard (2013) i hans redegørelse af, hvordan de politiske visioner for og retorikken om det gode natteliv ændrede sig i midten 2000erne fra at have indeholdt en ambition om at rumme og afrette "utilpassede unge" (Det Kriminalpræventive Råd, 2002) til mere entydigt at handle om, hvordan man skaber sikre beværtninger gennem en systematisk eksklusion af "ballagemagere", "uromagere" og "voldelige elementer" (se fx Kriminalpræventive Råd, 2005a, 2005b). Hertil kommer, at politiet i mange danske byer over de sidste to årtier har arbejdet ihærdigt på at sikre, at rockere- og bandemedlemmer – og relaterede personer - bliver holdt ude fra restaurationsmiljøet, som en del af en overordnet "stress strategi" rettet mod rockere- og bandemedlemmer (Volquartz, 2009).³ Ideen bag

³ For en mere udførlig beskrivelse af den historiske udvikling af "stress strategien" i det danske natteliv se Søgaard (2013).

stress strategien er, at hvis man gør livet tilstrækkeligt surt for rocker- og bande-relaterede personer gennem øget politikontrol, øget bevågenhed fra skattemyndighederne (den såkaldte Al Capone metode) og ved at afskære dem muligheden for at gå i byen i nattelivet og mere sig, så ville dette få disse personer til fravælge et kriminelt liv og omlægge deres liv i en mere positiv retning. En af de byer, hvor politiet har været meget aktiv i forhold til at udvikle og implementere stress strategien i nattelivet, er Aarhus. Her har man har forsøgt at etablere en total udelukkelse af rockere og bandemedlemmer fra nattelivet, og en vigtig del af denne strategi har været at få dørmænd og restauratører til at medvirke til at gennemføre en sådan udelukkelse – til at skabe ”en mur af lukkede døre”. Specielt dørmænd har været vigtige tredjeparts aktører, fordi de råder over juridiske virkemidler, som gør det muligt at udelukke og bortvise personer, som ikke har begået en strafbar handling eller på anden måde kan gøres til genstand for intervention fra politiets side. Samtidig besidder dørmænd en høj grad af autonomi og mulighed for at udøve skøn i deres arbejde. I det følgende vil vi beskrive to forskellige måder, hvorpå politiet søger at indrullere dørmænd i en politistrategi, som handler om at udelukke rocker- og bandemedlemmer fra nattelivet. Den første måde er gennem overtalelse om interessesammenfald og etablering tillidsbaserede relationer, den anden er gennem brug af pression.

Overtalelse og hvervning gennem interessesammenfald og tillid

Østjyllands politiets strategi i forhold til rocker- og banderelaterede personer i nattelivet har været at udelukke disse fra nattelivet gennem etablering af ”en mur af lukkede døre”, som en betjent udtrykte det i et interview. I det omfang sådanne personer har virket forstyrrende og utryghedsskabende har politiet haft egne juridiske midler til at udelukke dem, og politiet har heller ikke haft svært ved at overbevise dørmænd om, at sådanne personer var problematiske for nattelivet. Anderledes har det forholdt sig med rocker- og banderelaterede personer, som ikke virkede forstyrrende og utryghedsskabende, men opførte sig som andre af nattelivets gæster og ikke bar synlige symboler, der kunne afsløre deres tilhørsforhold til en rocker- eller bande-gruppering. I Danmark er det at være medlem af en bande eller en rockerklub ikke i sig selv kriminelt. Hvis sådanne personer ikke virker forstyrrende og utryghedsskabende gennem deres adfærd eller brug af symboler, er der således umiddelbart ikke noget til hinder for, at de frit kan frekventere nattelivets restauranter ligesom alle andre borgere. Dette betyder, at politiets mulighed for selv at ekskludere sådanne personer fra privatejede restauranter er meget begrænset. Derfor har politiet brug for dørmænd og restauratører til at udføre dette eksklusionsarbejde – gennem brug af deres ”private autoritet” dvs. de beføjelser, som er givet dem via den private ejendomsret og lov imod ulovlig indtrængen (husfredskrænkelse). At overtale dørmændene til at udelukke personer, som i situationen ikke virker forstyrrende og utryghedsskabende kræver dog vedholdende arbejde fra politiets side. I det følgende vil vi beskrive, hvordan politiet har benyttet sig af forskellige metoder til at sikre sig dørmændenes

samarbejde. Det er vores argument, at anvendelsen af forskellige overtalelsermetoder fra politiets side har medvirket til at sikre sig dørmændenes samarbejde.

I interviews lagde politiet stor vægt på vigtigheden af samarbejdsnetværk og gode samarbejdsrelationer som et vigtigt redskab til at kunne kontrollere og udelukke personer, som de mente var problematiske i nattelivet.

Altså for ti år siden, der havde vi slet ikke dørmændenes opbakning, men det har vi i dag. Vi havde slet ikke de værktøjer vi har i dag.... Altså vores gode samarbejde med restauratørerne og dørmændene. Det er et rigtig godt værktøj til at kunne holde ballademagerne væk. Hvis du ikke har samarbejdet, så mangler du i min verden et vigtigt værktøj (Interview med Henrik, politikommissær).

Vigtigheden af skabe gode samarbejdsrelationer med dørmænd skyldtes, at politiet ikke selv har myndighed til at udelukke personer, som ikke virker forstyrrende eller utryghedsskabende eller begår kriminelle handlinger. Myndigheden til at udelukke sådanne personer ligger i stedet hos dørmændene, som på vegne af ejerne af restauratørerne kan vælge at udelukke bestemte personer fra den private ejendom – på baggrund af at disse kategoriseres som uønskede kunder. For politiet handler det derfor om få dørmændene til at udøve deres myndighed ved at overbevise dem om, at det er rimeligt og måske ovenikøbet i deres egen interesse at udelukke sådanne personer. Det kunne fx ske ved at argumentere for at rocker- og banderelaterede personer var dårlige for forretningen, fordi de ikke brugte så mange penge, som man måske kunne antage og, ved hjælp af argumenter om, at deres tilstedeværelse ville gøre restauranterne mindre attraktive for andre gæster.

Der er ingen, der har noget som helst ud af at have rocker-relateret eller bande-relateret inde på deres steder... aldrig nogensinde. Selvom nogen måske siger: "Jamen de køber jo helflasker". Ja det gør de i starten, men det bliver mindre og mindre og de pæne gæster, der sidder rundt omkring de fortrækker til et andet sted (Torben, betjent, politi-dørmandsmøde, feltnoter)

Der var således tale om at forsøge at overbevise dørmændene – og gennem dem restauratørerne – om, at de og politiet havde et interessesammenfald⁴, når det gjaldt en total udelukkelse af rocker- og banderelaterede personer fra restaurationsmiljøet. Politiet lagde samtidig vægt på at anerkende dørmændenes vigtige bidrag i forhold til at gennemføre strategien og understregede under møder med dørmændene, at strategien kun kunne lade sig gøre ved dørmændenes medvirken som tredjeparter.

⁴ Aktørnetværk teori taler om "interessesement" som taktikker, der tages i anvendelse for at overbevise andre om, at deres interesser varetages ved at deltage i andres projekter (Callon, 1986b; Houborg, 2006).

Det har aldrig været så godt, som det er nu. Og det er fordi, at vi samarbejder. Hvis vi fortsætter med det, så kan vi lukke byen for alle de typer, som ikke kan finde ud af at opføre sig ordentligt. Når de går ud, så skal de bare møde en mur af lukkede døre (Henrik, politikommissær, politi-dørmandsmøde, feltnoter).

Sammenfaldende interesser og italesættelse af vigtigheden af partnernes bidrag spillede således en vigtig rolle i dannelsen og konsolideringen af et lokalt sikkerhedsnetværk. Et vigtigt element i netværksdannelse og konsolidering er, at netværket tilbyder deltagerne en meningsfuld rolle og identitet. Også her havde samarbejdet med politiet og udelukkelsesstrategien betydning for dørmændene. Ved at medvirke til strategiens implementering fik dørmændene og dørmandsfirmaerne således mulighed for at skabe en identitet som professionelle sikkerhedsudøvere. En mulighed som selvfølgelig også stillede krav til dørmændenes faktiske reguleringspraksisser, nemlig at de så rent faktisk implementerede strategien.

Vi ser stadig at nogle bande-relaterede.... Brabrand og Trillegården prøver at komme ind, men mange af dem gider ikke engang at prøve mere – og det er fordi I er stærke i døren. Så bare bliv ved med det, det er godt (Torben, betjent, politi-dørmandsmøde, feltnoter).

En vigtig forudsætning for, at dørmændene i praksis kunne fungere som vigtige tredjeparter i reguleringen af nattelivet var informationsdeling. Delingen af information om rocker- og banderelaterede personers identitet og færden indgik derfor som vigtige elementer i opbygningen af den netværksbaserede nattelivsindsats. En politibetjent forklarede dette på følgende måde:

Når det kommer til stykket, så er det jo ikke os [politiet], der kan bestemme hvem der må komme ind. Jeg kan ikke bestemme hvem, der må komme til fest hjemme hos dig. Men jeg kan hviske dig i øret, at hvis du ikke ved det, så er de folk, du har inviteret rigtigt dårligt selskab. Det er, det vi gør (Henrik, politikommissær, interview)

Informationsdeling skete ofte i forbindelse med betjentenes rutinemæssige interaktion med dørmænd, herunder deres nattelivspatroljeringer og restaurationstilsyn. Deling af information var imidlertid ikke kun et vigtigt element i den praktiske regulering af nattelivet, deling af information fungerede også som en måde at etablere relationer præget af fortrolighed og tillid mellem politifolk og dørmænd på. Et andet vigtigt element i etableringen af sådanne tillidsfulde relationer var, at nogle betjente fra specialpatruljen gav dørmændene deres private telefonnumre. Dermed blev dørmændene i stand til at komme direkte i kontakt med betjentene, hvis de fik brug for assistance, frem for at skulle gå via vagtcentralen. Af afgørende

betydning for etableringen og konsolideringen af denne type uformelle og gensidige relationer mellem dørmænd og bestemte politifolk var endvidere afholdelse af regelmæssige dialogmøder mellem specialpatruljen og dørmændene. Sådanne møder skabte et rum, hvor de forskellige parter kunne blive fortrolige med hinandens synspunkter og diskutere problemer og løsninger samt søge at løse evt. konflikter.

Gennem disse forskellige praksisser og former for interaktion søgte politiet således at indrullere dørmændene i en politistrategi, hvor dørmændene ville udøve deres myndighed på et (privatej) område, hvor politiet har begrænset jurisdiktion. Denne del af "jurisdiktionsspillet" eller styringen af styring (Valverde, 2014) var ikke umiddelbart baseret på disciplinære eller tvangsmæssige midler og heller ikke på kontraktlige forpligtigelser af formel karakter. Der var tale om, at parterne uformelt forpligtede sig til at agere på bestemte måder på baggrund af relationer præget af tillid, ligeværd, gensidighed og fortrolighed. I interviewene gav dørmændene generelt udtryk for imødekommethed med hensyn til at samarbejde med politiet, og mange af dem udtrykte også en villighed i forhold til at deltage i udelukkelsen af rocker- og banderelaterede personer fra nattelivet. Det sidste blev begrundet med en enighed i strategien og med et ønske om at skabe gode og tillidsfulde relationer med politiet. Med henvisning til litteraturen om styringsrationaliteter (governmentality) (Dean, 1999) kan denne form for styring ses som udtryk for, at dørmændene lader sig subjektivere til at være en del af en politistrategi, hvor der tilsyneladende ikke var behov for ydre kontrol og regulering. Imidlertid er dette kun en del af billedet. I det følgende vil vi se på aspekter af samarbejdet mellem dørmænd og politifolk, som i højere grad var præget af tvangsmæssige og disciplinære elementer og som i visse tilfælde kunne true med at ødelægge det tillidsfulde samarbejde.

Disciplin, tvang og hierarki i forholdet mellem dørmænd og politi

Bag samarbejdsrelationernes tilsyneladende tillidsbaserede og ligeværdige karakter dukkede der nogle gange mere hierarkiske relationer op, hvor politiets magtressourcer i forhold til dørmændene blev manifesteret. I sådanne situationer kunne det tillidsfulde og ligeværdige forhold mellem dørmænd og politi blive truet, og der kunne opstå et modsætningsforhold mellem dem. Blandt dørmændene var der en udbredt bekymring mht., hvorvidt politiet ville straffe dem eller besværliggøre deres arbejde, hvis de ikke samarbejdede og bidrog til at ekskludere rocker- og bande-relaterede personer uanset deres adfærd. Et eksempel kunne for eksempel være, at politiet måske ikke ville være helt så hurtige til at rykke ud, når der blev ringet efter dem, som de ellers ville være. En dørmænd fortalte således i et interview.

Politiet de er pisse sure på os, fordi de siger, at vi lukker for mange gangstere ind... Jeg ved ikke... Det er bare lidt mærkeligt, at når vi ringer efter hjælp, så er det altid "Beklager alle har travlt lige nu... De kommer så hurtigt som muligt". Ja så tænker man jo lidt hmm, ik (Henning, interview, dørmænd).

Et andet eksempel var, at dørmændene var bekymrede for, at hvis de ikke samarbejdede og bidrog til eksklusionsstrategien, så ville politiet gå bag om deres ryg og rette en kritisk henvendelse til restauratørerne dvs. dørmændenes arbejdsgivere. Det var sket for en dørmænd efter, at han havde lukket to personer ind på en restaurant, fordi han mente, at de ikke længere var medlemmer af en af de lokale bander.

Ved du hvad de [politiet] har gjort. De gik direkte til bestyreren på Præsidenten [natklub] og sagde: "Ja, men dine dørmænd de er vist ikke så gode, de lukke både den ene og den anden ind. Måske I har brug for nogle nye dørmænd." Ham der bestyreren og ejeren de bliver selvfølgelig... hmm hvad er nu det? [Dørmanden foregiver at være betjenten]: "Ja, men ham Torben, han lukker mange af dem fra Trillegården ind, vi tror måske han er rådden (Torben, dørmænd, fra feltnoter).

Sådanne handlinger fra politiets side, uanset hvor velbegrundede de måtte være, blev af dørmændene set som et brud på den tillid, der var blevet etableret og som forsøg på lægge pres på dem. Dermed fik relationen mere karakter af en disciplinær relation baseret på kontrol og straf. Det kunne på den anden side føre til, at dørmændene både mistede motivationen for bidrage til politiets strategi og ikke længere oplevede et ejerskab i forhold til samarbejdsnetværket. En dørmænd udtrykte det på følgende måde: "Der er ikke noget samarbejde. Vi laver bare deres beskudte arbejde. De [politiet] bruger os bare som redskaber til at lægge pres på banderne. De udnytter os."

Sådanne eksempler på, hvordan politiet brød ud af den rolle, som de ligeværdige og tillidsbaserede relationer foreskrev, kunne på den anden side også føre til, at dørmændene brød ud af de roller, som de var tildelt. Dørmændene kunne blive mere genstridige og udvise en manglende vilje til at lade sig indrullere i politistrategien. I forsøget på at "genvinde" kontrollen over dørrpolitikken besluttede dørmændene på en natklub i Aarhus eksempelvis, at de ville tillade adgang til nogle personer, der nok var relateret til en lokal bande, men som også var del af en lokal fitnessklub, som skulle afholde julefest på natklubben.

Omkring klokken 3 om morgenen ankommer fire betjente i civil [specialpatruljen] til den Grønne Due [natklub]. De tager en runde inde på natklubben. Da de kommer ud igen, går en af betjentene hen til Said [dørmænd] og siger: "Du har lukket Trillegården ind?" Said: "Hvem"? Betjent: "Lad nu bare vær' med at spille dum. De står jo lige der i baren." Betjenten peger på tre muskuløse mænd, som står i baren tæt på indgangen. Said: "Men de er medlemmer af fitness-klubben". Betjent: "Ja, men du skal sgu da for helvede ikke lukke dem ind". Et skænderi opstod. Mens betjenten beskyldte Said for ikke at styre døren ordentligt og antydede, at Said havde lukket de tre mænd ind fordi, de var hans venner, så spurgte Said provokerende betjenten igen og igen: "Hvad har det gjort. Hvad har de gjort?"

Betjente svarede ikke på spørgsmålet. Måske fordi han var pinlig berørt over al den opmærksom, som hele oprindelsen hurtigt tiltrak, brød den ansvarshavende dørmænd Johannes ind, og mens han prøvede at snakke Said og betjenten til ro, gav han dørmændene Christian og Stig besked på at få de tre mænd ud. Tilsyneladende uden det stor bøvvl eskorterede Stig og Christian de tre mænd udenfor, og kort tid efter gik de fra stedet (Fra feltnoter).

Ovenstående case er interessant fordi den viser, hvordan politiets brug af disciplinære og tvangsmæssige metoder i nogle tilfælde kan føre til nedbrydning af samarbejdsrelationer og føre til genstridighed eller direkte modstand fra dørmændenes side, som kan underminere det overordnede formål med politistrategien.

Jurisdiktionsspil og netværksrelationer

De ovenstående eksempler på mistillid og modsætninger mellem dørmænd og politifolk kan ses som udtryk for, at uformelle netværk kan være præget af uklarhed med hensyn til roller, ansvar og metoder. I det følgende vil vi se nærmere på betydningen af en sådan uklarhed i forhold til fordeling af ansvaret for at udelukke rocker- og banderelaterede personer fra nattelivet.

Udelukkelse af personer som ikke har begået lovbrud fra nattelivet involverer komplicerede "jurisdiktionsspil" med hensyn til fordeling af myndighed og ansvar for beslutningen om en udelukkelse. Det skyldes, at politi og dørmænds muligheder for at udelukke personer fra nattelivet falder ind under forskellige lovgivninger. Som tidligere nævnt tillader den private ejendomsret og lov imod ulovlig indtrængen (husfredskrænkelser) dørmænd at udelukke rocker- og banderelaterede personer, som ikke har begået lovbrud fra restauranter med henvisning til, at de er uønskede som kunder. En byretsdom fra 2003 siger imidlertid, at politiet ikke kan bortvise personer fra private etableringer udelukkende på baggrund af deres medlemskab af en rockerklub eller en bande (Kriminalretten i Hillerød 2003). Derimod har politiet lov til at videregive oplysninger om bestemte personers medlemskab af rockerklubber eller bander til dørmænd og restaurationsejere (Rigsadvokatens Beretning, 2005).

Feltarbejdet i nattelivet har medvirket til at skabe viden om de komplicerede 'jurisdiktionsspil' og til tider ritualiserede procedure praksisser, som disse juridiske rammer kan afstedkomme. Hvis politifolk for eksempel ønsker, at personer, som ikke har begået en lovovertrædelse, opføre sig ordentlig og ikke er underlagt et forbud mod at komme på en restaurant, skal bortvises, er det således vigtigt at betjentene husker at spørge en dørmænd eller en anden, som repræsenterer ejeren, om de vil bortvise personen, eller at de tillader, at politiet bortviser personen. Et andet "procedureritual", som må udøves korrekt, er, at når dørmænd bortviser eller udelukker en som i situationen opfører sig ordentligt og ikke har et formelt forbud efter restaurationsloven, så skal de huske at tage det fulde ansvar for udelukkelsen, og ikke give udtryk for, at de blot handler på politiets veje. Mens sådanne ritualiserede praksisser skal sikre

mod ekstern kritik og anklager om, at politiet agerer udenfor deres beføjelser i forhold til at bestemme hvem, der må og ikke må færdes på privat ejendom, så kan sådanne praksisser også lede til uoverensstemmelser og uklarhed inden for netværket. Det sker ikke mindst fordi sådanne praksisser placerer dørmændene i en udsat position i forhold til de ekskluderede personer, hvilket til tider kan gøre dørmændene modvillige til at udøve procedureritualerne korrekt. Det nedenstående er et eksempel på dette.

Man bliver sommetider skuffet over politiet. Jeg kan ikke forstå deres politik. De vil ikke have, at vi lukker de der bandemedlemmer ind..., men de vil heller ikke samarbejde... Her sidste weekend, der lukkede jeg de her to fyre ind... som jeg synes jeg godt kunne stå inde for 100 %, men så kom politiet: "De to der, du ved godt, at du ikke skal lukke dem ind. De skal bare slet være ikke inde". "Nå ok, hvis I siger det." Så jeg gik ind og fik dem ud, men så en af dem han spørger mig: "Hvad? Er det personligt?" Og jeg siger: "Prøv at hør her. Det er ikke personligt, vi to har ikke et problem, det er politiet, som siger I ikke må være her"... Også fordi jeg er pisse træt af, at min bil den er blevet smadret flere gange.... Hvorfor skal jeg skabe mig fjender, når det er politiet, der kommer og siger: "Ham, og ham og ham dem må I ikke lukke ind." Og så troede jeg også, at det var ok, at jeg fortalte dem: "Ved I hvad det er politiet, der ikke vil have jer ind"... og det har jeg så gjort. Men så de to her de tog så ned på politigården for at klage, men politiet de sagde bare: "Nej, vi da aldrig sagt, at I ikke må komme ind". "Hvad"? Det er så det, vi skal snakke med politiet om på det næste [politi-dørmands] møde. De [politiet] vil gerne have, at vi skal være hårde og afvise dem [bandemedlemmer], men så skal de da også bakke os op. Og igen, jeg forstår heller ikke, hvorfor politiet ikke bare kan give os et stykke papir med navnene på dem de ikke vil have ind. Så kan vi bare vise dem det papir, når vi siger: "Nej" [i døren]. Det ville være pissemeget nemmere for os (Interview, Søren, dørmænd).

Dette uddrag fra et interview med en dørmænd er et godt eksempel på de frustrationer, som de komplicerede jurisdiktionspil om fordeling af autoritet og ansvar kan give anledning til. På den ene side hævder dørmændene, at politiet instruerer ham om, hvilke personer han skal bortvise og udelukke. Dermed placerer dørmændene sig i en udsat situation i forhold til de personer, der udelukkes. På den anden side kan dørmændene til tider opleve, at politiet på sin side ikke påtager sig et ansvar for den strategi, som de ønsker gennemført. Dørmændene oplevede således en diskrepans mellem den aktive og nogle gange mere eller indre autoritære rolle, som politiet kunne spille i beslutningen om, at bestemte personer skal bortvises og politiets formelle fralæggelse af ansvaret for dette. Dørmændene kunne derfor få en opfattelse af, at politiet var mere optaget af beskytte sig selv mod anklager for magtmisbrug end af den usikre position, som den systematiske udelukkelse af rockere- og bandemedlemmer medførte for dørmændene, da disse udadtil gerne skal kommunikere, at en udelukkelse af en person, som i

situationer opfører sig problematisk og ikke har et formelt forbud, ene og alene er deres beslutning. Dermed kan tillid føre til mistillid og modstand fra dørmændenes side.

I litteraturen om sikkerhedspartnerskaber er det blevet beskrevet, hvordan politifolk kan udtrykke frustration over, at tredjepartnere ikke er villige til at påtage et tilstrækkeligt ansvar for samarbejdet (Fleming, 2006; O'Neil & McCarthy, 2012). Observationerne fra nattelivet i Danmark viser, at også politiets private partnere kan være frustrerede over at politiet overlader ansvaret til dem, og ikke udviser tilstrækkelig forståelse for de bekymringer og dilemmaer, de har. Det er således vigtigt at forstå samarbejdsnetværk som prægede af kontroverser og magtkampe (se Dupont, 2006), og at de relationer, som netværkerne er baseret på løbende bliver testet og løbende er til forhandling. Det gør sig særligt gældende, når der er tale om netværk, hvor relationerne især er af uformel karakter og hvor roller, ansvar og autoritet derfor ikke nødvendigvis er klart definerede.

Juridiske og organisatoriske udfordringer

I en oversigt over udfordringer i partnerskabs politiarbejde siger Rhodes (2006), at netværk udvikler sig hvor hierarkier spiller rollen. Dermed påpeger han nogle af de problemer, der kan være forbundet med at kombinere hierarkiske juridiske og bureaukratiske relationer med netværkssamarbejde baseret på tillid og gensidighed. I netværkssamarbejder, som involverer politi og dørmænd, har sådanne strukturelle spændinger en særlig vigtig betydning, fordi politifolk både optræder som netværkspartnere og lovhåndhævere. Det betyder, at politifolk i nogle situationer kan blive nødt til at indlede retslige skridt mod deres partnere. Det kunne for eksempel ske i situationer, hvor dørmænd havde været nødt til at bruge tvang for at bortvise en person eller der havde været slagsmål og dørmændene efterfølgende blev anmeldt for vold. I sådanne situationer var politiet nødt til at reagere på anmeldelse, hvilket for dørmændene kunne fremstå som illoyalt, når de hjalp politiet med at udelukke uønskede personer fra nattelivet. På den baggrund udtrykte nogle dørmænd i interviewene, at de mente at politiet burde gøre gengæld ved at udvise overbærenhed overfor dørmændene.

Flere af dørmændene gav udtryk for, at de havde gode relationer med betjente fra specialpatruljen, som de opbyggede gennem deres daglige omgang med dem, og at disse betjente også udviste overbærenhed i forbindelse med voldelige konfrontationer, som dørmændene blev involveret i. I modsætning til betjentene fra specialpatruljen, som dørmændene plejede regelmæssig omgang med, oplevede dørmændene det som sværere at udvikle mere personlige og samarbejdsorienterede relationer med uniformerede betjente fra beredskabet. En væsentlig årsag til dette var, at disse betjente ikke patruljerede regelmæssigt i nattelivet. Manglen på personlige relationer betød blandt andet, at nogle dørmænd oplevede, at beredskabsbetjentene behandlede dørmændene som "enhver anden borger", som en dørmænd udtrykte det. Dermed var der tale om relationer, som manglede den tillid og

gensidighed, som kunne præge relationerne med betjente fra specialpatruljen. Dørmændene udtrykte også frustration over, at unge uniformerede betjente kunne være for optaget af retshåndhævelse i deres interaktion med dørmændene og, at de udviste lille forståelse for de vanskeligheder, som var forbundet med arbejdet som dørmænd (se også Tutenges, Søgaard, Bloomfield & Hesse, 2015). Politiets interaktion med dørmændene havde således stor betydning for sikkerhedsnetværkets karakter og kvaliteter. Når politifolkene udtrykte forståelse for dørmændenes situation og viste tilbageholdenhed med hensyn til at bruge juridiske og bureaukratiske instrumenter, blev netværksrelationerne styrket. Omvendt, når betjentene prioriterede jura og formalia, blev det set af dørmændene som et svigt i forhold til dørmændenes forventninger om tillid og gensidighed som grundlag for samarbejdet. Følgende episode kan illustrere sammenstødet mellem de forskellige former for relationer og de vanskeligheder, det kan afstedkomme.

I løbet af feltarbejdet blev en dørmænd, som havde haft et voldeligt sammenstød med et medlem af en lokal bande, sigtet for vold af en uniformeret politibetjent. I ugerne efter episoden var den pågældende dørmænd og hans kollegaer i det dørmændsfirma, hvor han var ansat, rasende på politiet. Flere af dem anså begivenheden for at være afslutningen på samarbejdet med politiet. I et forsøg på at undgå dette, blev der dog indkaldt til et møde mellem ca. 25 dørmænd og betjente fra specialpatruljen. På mødet blev dørmændene opfordret til at give deres meninger til kende, og en af dem stillede det spørgsmål, som dørmændene havde været optaget af siden episoden.

Prøv lige at hør her, han er jo total kriminel, for to år siden slog han en dørmænd ned med et baseballbat, og så holder I med ham i stedet for Tommy. Det er da totalt langt ude (Daniel, dørmænd, fra feltnoter).

Politiets svar var, at selvom det nok kunne virke mærkeligt for dørmændene, så havde politiet en pligt til at undersøge alle anmeldelser om vold, også når anmeldelsen kom fra en banderelateret person. Det løste dog ikke problemet for dørmændene, fordi det også for dem handlede om nye, unge betjentes ageren i nattelivet, og hvordan de brød netværkssamarbejdets koder om tillid og gensidig respekt.

Personligt kan jeg ikke se hvad problemet er. Når der starter en ny betjente så skal han bare have at vide. 'Ved du hvad, der er de her grupper af dørmænd. Dem der de er lort, men dem der de er virkelig gode. Dem har vi, og vi vil gerne blive ved med at have et godt samarbejde med. Når du snakker med dem, så er det stille og roligt og med respekt, fordi de gør et godt stykke arbejde; 'Måske ikke give dem særbehandling... Eller jo, måske du faktisk skulle det.' Hvorfor er det så svært at sige? 'Når I kører ud til de der dørmænd så ved I, at de bakker jer op, og hvis I vil have nogle ud af diskoteket, jamen så gør de det. Så dem bakker I også op'. Gensidig

respekt, hvis den ikke er der, hvordan skal vi så kunne samarbejde? (Daniel, dørmand, politi-dørmandsmøde, fra feltnoter).

Dermed påpegede dørmændene, hvordan politiets organisering kunne lede til strukturelle spændinger, hvis konsekvenser gik ud over dørmændene. De uniformerede betjente fremstod som en ydre faktor, som truede netværket. De udgjorde en fare i forhold til de fordele, som dørmændene fik ud af at indgå i netværket, og dermed også netværkets betydning for dørmændene. På deres side fortalte betjentene fra specialpatruljen, at de bl.a. i forbindelse med mønstringer orienterede deres uniformerede kollegaer om det gode arbejde, som dørmændene gjorde. På den anden side var betjentene også nødt til at sige, at det er politiets arbejde at opretholde loven, og at det også gjaldt i forhold til dørmændene. Mødet kunne ikke fjerne den strukturelle spænding mellem politiets rolle som lovhåndhæver og som uformel partner i et sikkerhedsnetværk. Men det skabte et rum, hvor politifolk og dørmænd fik mulighed for at få indblik i hinandens perspektiver og få viden om hinandens arbejdsbetingelser, og dermed skabe forståelse for baggrunden for, hvordan der bliver ageret i bestemte situationer. En sådan forståelse for politiets dobbeltrolle blev udtrykt af en dørmand som sagde: *"De prøver at bakke os op. Men selvfølgelig kan de ikke altid."*

Delkonklusion

I denne del af rapporten har vi undersøgt, hvordan politiet i Aarhus forsøger at få dørmænd og restauratører til at medvirke i en politistrategi, der går ud på at holde rocker- og banderelaterede personer ude fra nattelivet. Politiet er afhængig af dørmændenes og restauratørernes medvirken, fordi politiet ikke selv har magtbeføjelser til at udelukke eller bortvise personer, som ikke har begået en kriminel handling eller udvise utryghedsskabende adfærd fra restauranter. Derimod kan dørmænd på vegne af restauratøren bortvise eller udelukke personer med den begrundelse, at de er uønskede som kunder. Det vil sige, at når politiets muligheder for bortvisning og udelukkelse med udgangspunkt i restaurationsloven er blokerede, kan de i stedet få dørmænd og restauratører til at udøve deres civile retlige autoritet over restaurantens område. Ved at få dørmændene til at udøve deres magt i overensstemmelse med politiets formål, får politiet alligevel mulighed for at kontrollere restauranter, og hvem der kommer der.

Vi har set, hvordan indrullering af dørmænd og deres juridiske ressourcer i politistrategien i høj grad har handlet om at etablere relationer præget af tillid, ligeværd og gensidighed med dørmændene. Imidlertid har vi også set, hvordan sådanne tillidsbaserede relationer bliver sat på spil og udfordret. Det kunne ske, hvis politiet truede dørmændenes forhold til restauratørerne eller hvis de udøvede deres formelle magt til at sigte dørmænd for kriminelle handlinger. I begge tilfælde så vi, hvordan samarbejdsvilje kunne blive til genstridighed fra

dørmændenes side, og hvordan der måtte iværksættes "reparationsarbejde" for at genopbygge relationerne, og dermed sikkerhedsnetværket.

Del 2: Håndhævelse af narkotikalovgivningen i nattelivet

I denne anden del af rapporten gennemgår vi resultater fra en undersøgelse af kontrol med illegale stoffer i nattelivet særligt i Aalborg og delvis i Aarhus, som kan findes mere udførligt behandlet i publikationen "*Drug policing assemblages: Repressive drug policies and the zonal banning of drug users in Denmark's clubland*" (Søgaard, Houborg & Pedersen, 2016). Fokus i artiklen er på brugen af forskellige former for zoneforbud som middel til at kontrollere illegale stoffer i nattelivet. Vi har studeret interaktion og relationer mellem politifolk og dørmænd samt den rolle som geografi, spørgsmål om den fysiske indretning af diskoteker samt regler og lovgivning spiller i konstruktionen af forskellige former for zoneforbud. Ligesom i del 1 af rapporten fokuserer vi også på de forskellige jurisdiktionsspil, der er involveret i skabelsen af narkotikakontrollens rum, genstande og autoriteter. Først vil vi imidlertid kort redegøre for baggrunden for brugen af zoneforbud som middel til at kontrollere illegale stoffer i det danske natteliv.

Kampen mod unges brug af stoffer i nattelivet

Indtil de sene 1990'ere var opfattelsen i dansk narkotikapolitik af unges brug af illegale stoffer, at dette primært var et socialt problem, som skulle håndteres gennem forebyggelse og behandling. En vigtig del af denne politik var, at besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug som hovedregel kun skulle straffes med en advarsel (Frank, 2008; Houborg, 2010). I de tidlige 2000'ere begyndte denne politik at ændre sig. En vigtig medvirkende årsag til dette var, at der blev rapporteret om udbredt brug af ecstasy blandt unge og udviklingen af en ny ruskultur, hvor unge ikke kærede sig om, hvorvidt et stof var ulovligt eller ej, men udelukkende tænkte på dets berusende virkning. Nattelivet blev beskrevet som særligt medvirkende til at udvikle den ny ruskultur og som kontekst for introduktion af nye stoffer. En reaktion på det var, at regeringen i 2003 udarbejdede en narkotikapolitisk redegørelse med titlen "*Kampen mod narko*" (Regeringen, 2003). Redegørelsen lagde op til en ændring af den hidtidige de facto afkriminalisering af besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug til fordel for en nul-tolerance politik, hvor al besiddelse af stoffer som hovedregel mindst skulle straffes med en bøde. Redegørelsen fremhævede nattelivet som et særligt fokusområde for implementering af denne nul-tolerance politik. Af redegørelsen fremgik det bl.a., at dørmænd og andre skulle påtage sig et større ansvar for at holde illegale stoffer ude af nattelivet og, at de lokale myndigheder skulle benytte sig af bevillingsbestemmelserne til at sikre restauratørernes samarbejde. I denne periode udarbejdede Politimesterforeningen også flere rapporter, som anbefalede, at politiet skulle styrke sit samarbejde med restauratører og dørmænd (Politimesterforeningen, 1998, 2002). Blandt andet på den baggrund er der siden begyndelsen af 2000'erne lokalt blevet arbejdet med at etablere Trygt nattelivsnetværk mellem kommuner, politi og restauratører

(Det kriminalpræventive råd, 2002, 2005a) samt mere uformelle netværk af politifolk og dørmænd. Politimesterforeningen talte desuden for, at politiet skulle gøre øget brug af forbud og udelukkelse som middel til at minimere vold, uorden og illegale stoffer i nattelivet. Foreningen anbefalede således bl.a., at der skulle føres en skarpere kontrol med, hvem der blev lukket ind på restauranterne og, at politiet skulle benytte sig af restaurationsforbud mod personer, som blev fundet i besiddelse af illegale stoffer (Politimesterforeningen, 2002). Restaurationsforbud er administrative sanktioner, som politiet kan give en person, hvis vedkommende har begået en lovovertrædelse inde på en restauration eller i umiddelbar nærhed af en restauration i forbindelse med restaurationsbesøg, fx hvis man bliver taget med illegale stoffer i køen for at komme ind på en restauration. Restaurationsforbud udelukker en person fra at komme ind på en restauration i en bestemt periode, oftest 2 år. Et restaurationsforbud kan imidlertid også omfatte flere restauranter, også selvom der ikke er begået strafbare handlinger på dem alle. Dette kaldes et "zoneforbud". Til trods for deres formodede afskrækkende virkning bliver zoneforbud indtil videre kun anvendt i begrænset omfang i det danske natteliv. En vigtig årsag til det er, at Justitsministeriet har bestemt, at zoneforbud kun kan meddeles hvis de restauranter forbuddet omfatter, er placeret på en sådan måde, at de udgør et afgrænset og sammenhængende nattelivsområde (Justitsministeriet, 2006a). Når politiet gør brug af zoneforbud handler det blandt andet om, at i et større og sammenhængende nattelivsområde vil den præventive effekt af at meddele et forbud mod ophold på en én enkelt restauration være lille, idet en person blot vil kunne besøge andre restauranter i området. Udover restaurationsforbud og zoneforbud, som har udgangspunkt i lovgivningen, eksisterer der også uformelle private forbud, som gives af dørmænd og restauratører, herunder uformelle zoneforbud, hvor flere restauratører går sammen om en forbudspolitik eller hvor et dørmændsfirma, som har kontrakt med flere restauranter, lader et forbud gælde på alle disse restauranter. Sådanne forbud er bl.a. beskrevet af Room (2012), og de kan gives på grund af forskellige ting, herunder at være påvirket af illegale stoffer, som vi viser i denne undersøgelse. Både offentlige og private forbud mod ophold kan betragtes som en udøvelse af "territorialitet" (Sack, 1986), hvor man søger at kontrollere mennesker ved at udøve kontrol over et geografisk område. Et specifikt restaurationsforbud og et zoneforbud er to forskellige måder at afgrænse et kontrolleret "territorie" på, og udøvelse af offentlig og privat jurisdiktion over sådanne territorier involverer forskellige måder at udøve kontrol på. I det følgende ser vi nærmere på forskellige måder, hvorpå nattelivet er blevet konstrueret som et kontrollerbart territorie med henblik på at gennemføre en effektiv narkotikakontrol.

Zoneforbud i Aalborg

Nattelivet i Aalborg er kendetegnet ved primært at være koncentreret i og omkring Jomfru Ane Gade. Hver weekend tiltrækker dette område tusinder af unge fra Aalborg og opland, samt unge turister fra Norge og Sverige. I medierne er Jomfru Ane Gade ofte blevet forbundet med vold, uorden og unges brug af illegale stoffer (se fx Askvig, 2000). Blandt andet derfor har

politiet i Aalborg siden begyndelsen af 2000'erne været blandt de fremmeste til at bruge restaurations- og zoneforbud. Oprindeligt brugte politiet restaurationsforbud til at udelukke personer, der havde overtrådt narkotikalogivningen, fra at komme ind på specifikke restaurationer. På grund af frygt for, at sådanne specifikke forbud kun ville have begrænset effekt i et område med mange restaurationer, begyndte politiet at arbejde med zoneforbud. Et zoneforbud i Aalborg betyder, at man bliver udelukket fra 44 restaurationer i op til to år, inklusive alle restaurationer i Jomfru Ane Gade og 17 restaurationer i det omgivende område. I Aalborg, benyttes der også private forbud, som meddeles af dørmænd og restauratører, men de politi-meddelte forbud spiller en særlig vigtig rolle i forhold til at sikre en mere systematisk udelukkelse af stofbrugere fra nattelivet. Data fra politiets sagsregister (Polsas) viser, at politiet meddelte i alt 388 zoneforbud fra 2011 til midten af 2015, og mere end to-tredjedele af disse (70.6 %) skyldtes overtrædelser af lov om euforiserende stoffer (se figur 1).

Overtrædelse	Antal	Procent
Narkotikalogivningen	274	70.62
Vold	78	20.1
Våbenbesiddelse	9	2.32
Tyveri	5	1.29
Uspecificeret	22	5.67
I alt	388	100

Figur 1: Lovovertrædelser som årsag til zoneforbud, 2011-medio 2015 (Polsas, Nordjyllands Politi).

Ifølge medierne bliver zoneforbud i Aalborg især brugt til at holde stofhandlere ude fra nattelivet (Andersen, 2009). Men når man ser på sagerne vedrørende zoneforbud, viser det sig, at forbuddene ofte er meddelt på baggrund af besiddelse af små mængder illegale stoffer. Når man ser på "sagens genstand" kan man se, at 73 % af overtrædelserne af lov om euforiserende stoffer involverer besiddelse af et gram eller mindre af det pågældende stof eller mindre, 13% havde været i besiddelse af et til to gram. To sager involverede personer, som havde været i besiddelse af store mængder stoffer, og to sager involverede personer, som enten var kendte som stofhandlere eller som erkendte at være i besiddelse af illegale stoffer med henblik på salg. Hertil skal dog siges, at mængden af stoffer ikke fremgik af 64 af sagerne, men de fleste af disse sager blev sanktioneret ud fra en sigtelse om besiddelse til eget forbrug. Ovenstående indikerer således, at zoneforbuddet primært er blevet anvendt til at sanktionere gæster, som er blevet pågrebet i besiddelse af illegale rusmidler til eget forbrug.

Sikkerhedsnetværk og narkotikakontrol i Aalborgs natteliv

Da illegale rusmidler ikke kun bliver udvekslet og brugt i det offentlige rum, men også inde på restauranterne, er politiet afhængigt af restauratørers og dørmænds medvirken, hvis der skal gennemføres en effektiv narkotikakontrol i nattelivet. I det følgende beskriver vi derfor, hvordan politiets ambition om at gennemføre en effektiv narkotikakontrol i Aalborgs natteliv har involveret forsøg på at indrullere restauratører og dørmænd i arbejdet med at opdage og pågribe stofbrugere. Dette har involveret processer, hvor lokale sikkerhedsnetværk er blevet etableret, stabiliseret, men også destabiliseret og forandret.

I de tidligere 2000ere blev det gentagende gange rapporteret, at unge brugte ecstasy, når de gik i byen. Det gjorde kampen mod feststoffer til en vigtig prioritet for politiet i Aalborg. Ifølge en politiinspektør, som vi interviewede, var opfattelsen hos politiet, at den udbredte brug af feststoffer bl.a. var muliggjort af en afslappet holdning til illegale stoffer blandt nogle dørmænd og restauratører. For at få viden om brugen af illegale rusmidler i nattelivet oprettede politiet en anonym "ecstasy hotline", som nattelivsgæster kunne bruge til at give politiet tip om steder, hvor der blev brugt stoffer samt om stofhandlers identitet. På baggrund af sådanne tip gennemførte politiet flere razziaer mod bestemte restauranter i Jomfru Ane Gade, som førte til beslaglæggelse af forholdsvis store mængder ecstasytabletter inde på restauranterne. En af disse restauranter blev først midlertidigt lukket af politiet og fik senere indskrænket åbningstiderne i en periode af bevillingsnævnet (Sønnichsen, 2000). Politiet og bevillingsnævnet forlangte også, at nogle restauratører skulle udarbejde planer for, hvordan de ville ændre den fysiske indretning af restauranterne, så det blev lettere at opdage stofbrugere.

Det kan godt være, at de [restauratørerne] synes, at det gik ud over stemningen, men vi sagde: "Der skal være noget lys, hæng nogle lamper op", for det hele er jo bare sort derinde, og det gør det også sværere for politiet at udføre kontrol, for vi kunne jo ikke se ansigterne på folk eller hvad de lavede. Så vi var nødt til at sige, at der skal sgu være noget mere lys... I mørket der kan du jo lave alt muligt, ik (Ole, interview med politikommissær).

Som det ovenstående viser tog politiet og bevillingsnævnet i Aalborg forskellige juridiske og administrative midler i brug for at tvinge restauratører, som blev opfattet som laissez faire i forhold til stoffer, til at medvirke til en mere effektiv narkotikakontrol. Dette kan også ses som del af et jurisdiktionsspil – en styring af styring – hvor restauranterne, som hidtil var blevet anset for rum, der kun i begrænset omfang var underlagt narkotikakontrol, nu blev gjort medansvarlige for at udøve en sådan kontrol. Fra myndighedernes sider drejede det sig dels om at få restauratører og dørmænd til at bruge den autoritet, de har indenfor restaurantens rum på en sådan måde, at de medvirkede til håndhævelsen af restriktiv narkotikakontrollpolitik. Men det handlede også om at forandre det fysiske rum, sådan det bedre lod sig kontrollere

både af politiet, dørmændene og barpersonalet. For at få narkokontrolstrategien til at fungere i praksis skulle der således både ske en materiel og en juridisk-social "bearbejdning" og sammensætning af aktører og materielle elementer. I den forbindelse var hotlinen, razziaerne og påbuddene om midlertidige lukninger af udvalgte restaurationer vigtige instrumenter.

"Og vi vil da gerne, at restauratørerne viser samarbejdsvilje. Gør de det, skal de selvfølgelig ikke straffes, men hvis de træder ved siden af falder straffen fra bevillingsnævnet" (Vicepolitiinspektør, citeret i BT, 2000).

Den måde tredjeparts politivirksomhed blev søgt etableret på i Aalborg med henblik på narkotikakontrol i nattelivet var tydeligt hierarkisk i sin form. Politiet og bevillingsnævnet benyttede deres muligheder for at straffe restauratører for dermed at tving dem til at medvirke til at udøve narkotikakontrollen. Dog bidrog også mindre hierarkiske relationer og interaktioner til etablering af tredjeparts politiarbejde, bl.a. gennem regelmæssige møder mellem restauratører og politi, og ved at politiet lagde vægt på betydningen af privat-offentligt samarbejde samt fælles interesse og fælles ansvar for at kontrollere stoffer i nattelivet.

Administration af zoneforbud i Aalborg

Politiet i Aalborg benytter sig ikke kun at private partnere til at identificere stofbrugere, det benytter dem også til at håndhæve zoneforbud. Personer som modtager et zoneforbud bliver registeret af politiet. For selv at kunne overskue, hvem der har et forbud har politiet en væg på stationen, hvor der hænger billeder af de personer, som har et forbud samt perioden for deres forbud. Ude i nattelivet kan det være mere uoverskueligt. Nattelivet består af mange forskellige restaurationer og mange mennesker, der frekventerer nattelivet, hvorfor det indimellem er muligt at personer med forbud kan undgå politiets opmærksomhed. Derfor er politiet i Aalborg også afhængig af et tæt samarbejde med byens dørmænd. Således brugte politiet frem til 2008 netværksmøder med dørmændene og restauratører til at vise dem billeder af personer med forbud (se også Justitsministeriet, 2006b). I 2008 sluttede denne praksis imidlertid da Datatilsynet (Justitsministeriet 2009) afgjorde, at politiet ikke måtte vise eller distribuere billeder af personer med forbud til andre borgere, med mindre personerne på billederne havde givet samtykke hertil. Derfor bliver restauratører og dørmænd i dag kun informeret om navne og adresser på ekskluderede personer. Datatilsynet kan dermed siges at have medvirket til at stoppe et flow af en særlig type information mellem politi og dørmænd, hvilket har haft stor betydning for, hvordan sikkerhedsnetværket kan øve narkotikakontrol i nattelivet. Politi og dørmænd søger at håndtere denne forhindring på forskellig vis, fx kunne vi i forbindelse med feltarbejdet i nattelivet observere tilfælde, hvor sikkerhedspersonale kontaktede politiet, fordi de mistænkte, at en person med et forbud havde fået adgang til en restauration.

Sikkerhedsnetværk og interne magtkampe

Selvom politiet har investeret megen energi i at overbevise restauratører og dørmænd om, at de skal deltage i narkotikakontrolarbejdet, så viser vores interviews en vis genstridighed med hensyn til tredje parters vilje og lyst til at lade sig indrullere i narkotikakontrolstrategien; eller i hvert fald en genstridighed i forhold til at lade sig indrullere helt på den måde, som politiet kunne ønske. Eksempelvis var ikke alle restauratører og dørmænd helt overbeviste om værdien af zoneforbud. Nogle af dem beskrev, hvordan det at tilbageholde en stofbruger og vente på politiets ankomst krævede for megen tid og for mange ressourcer på travle aftner, hvorfor de ikke havde noget imod blot at bortvise en person, uden yderligere besvær. I et interview beskrev en dørmænd desuden, at han var tilbageholdende med at overlade visse stofbrugere til politiet, fordi han mente et toårigt forbud var en alt for hård en straf.

”Vi har jo også nogen [gæster], der lige prøver det [stoffer] en enkelt aften og de skal selvfølgelig ikke udelukkes i rigtig lang tid, bare fordi de har dummet sig en enkelt aften”
(Nikolaj, interview med dørmænd).

Nogle dørmænd mente også, at når politiet ikke måtte vise dem billeder af personer med forbud, så var det ikke længere deres opgave at holde personer med et politimeddelt forbud ude. Som de så dette, var det nu en opgave, som udelukkende tilfaldt politiet. Dette viser, at ændringen i udveksling af informationer mellem offentlige og private aktører pga. påbuddet fra Datatilsynet ikke kun var et praktisk problem. Det har også medvirket til at ændre relationerne mellem (nogle) dørmænd og politiet, hvor dørmændene ikke længere kan ses sig selv i den rolle, som netværket tidligere foreskrev dem. Denne ændring i dørmændenes opfattelse af deres rolle i narkotikakontrolstrategien førte dermed til, at de begyndte at trække nye grænser mellem offentligt og privat ansvar. Gennem sådanne træk i jurisdiktionsspillet medvirkede disse dørmænd også til at forandre narkotikakontrollens rum/genstandsfelt, objekter og autoriteter.

Til disse observationer kommer strukturelle forhold som kunne medvirke til at svække sikkerhedsnetværkets evne til at skabe en effektiv narkotikakontrol. I Jomfru Ane Gade ligger restauranterne side om side og de fleste er kun bemanded med en enkelt dørmænd. Grunden til det er en aftale mellem restauratørerne om, at dørmændene, uanset hvor de er ansat, skal hjælpe hinanden i nødsituationer. Ved hjælp af alarmer kan dørmændene således hurtigt komme hinanden til hjælp i nødsituationer så som slåskampe eller overfald. Men når der ikke er nødsituationer, betyder det også, at mange dørmænd arbejder mere eller mindre alene. I den situation fortalte flere dørmænd, at de hellere vil bruge deres sparsomme ressourcer på at holde potentielt voldelige ballademagere ude fra restaurationen end på at udføre kontroller inde på restaurationen af potentielle stofbrugere, som ellers opfører sig ordentligt. Dørmændene fortalte desuden, at fordi mange restauratører ikke har ønsket at investere i

narkotikatests (DrugWipes), så de sig nødsaget til at lukke personer, som de mistænkte for at være påvirkede af stoffer ind, da de ikke kunne bevise at disse var påvirkede.

Jeg kan jo ikke bare sige, at du ikke må komme ind fordi du har taget narko. Hvis jeg ikke kan bevise det. Så lige pludseligt så er det jo chikane, ik. Så vi lukker faktisk sommetider folk ind, som er helt væk på et eller andet, hænderne og tænderne de køre bare, det er den værste del [af arbejdet]. Men mange af restauratørerne de er for nærrige til at købe DrugWipes⁵ (Dennis, interview, dørmand).

Vi ser således, at den praktiske gennemførelse af en narkotikakontrol politik i nattelivet i Aalborg i høj grad er formet af samarbejdet og betingelserne på gadeplan og af de forskellige aktørers perspektiver og interesser, når de deltager i jurisdiktionsspillet.

Mens sikkerhedsnetværket i Aalborg især har været organiseret omkring brugen af zoneforbud udstedt af politiet og ønsket om at holde stofsalgere og personer i besiddelse af stoffer ude fra nattelivet, så viser vi i det følgende, hvordan forsøget på at oprette et privat zoneforbud og ønsket om også, at ekskludere personer, som er påvirkede af stoffer, har spillet en central rolle i sikkerhedsnetværket i Aarhus.

Narkotikakontrol i Aarhus' natteliv

Myndighederne i Aalborg og Aarhus deler ambitionen om at holde illegale stoffer ude af nattelivet, men de midler, der tages i anvendelse for at realisere dette mål er forskellige. En af de vigtigste årsager til dette er, at den geografiske udbredelse af nattelivet i Aarhus, gør det svært for politiet at udstede zoneforbud. Nattelivet i Aarhus er til forskel fra nattelivet i Aalborg spredt ud over et relativt stort geografisk område, hvorfor det kun i begrænset omfang kan betegnes som et "sammenhængende nattelivsområde", hvilket er en betingelse for, at politiet kan udstede et zoneforbud (Justitsministeriet, 2006a). Derfor har forsøgene på sikre en mere systematisk udelukkelse af stofbrugere fra nattelivet i Aarhus i højere grad taget form af private zoneforbud.

Sikkerhedsbranchen i Aarhus' natteliv består af en række store og små dørmandsfirmaer, som har kontrakt med mange forskellige restauranter. De fleste af dørmandsfirmaerne har deres egne forbudssystemer, hvor personer, som ikke opfører sig ordentligt i en restauranter, bliver udelukket fra alle de restauranter, hvor det pågældende firma står for sikkerheden. For at kunne håndhæve sådanne forbud har de forskellige dørmandsfirmaer forskellige systemer, som spænder fra hardcopy mapper med billeder af "ballademagere" til Facebook-registre, som det der blev beskrevet af de lokale medier i 2014 (Christensen & Madsen, 2014).

⁵ En DrugWipe bliver brugt til at teste overflader for spor efter illegale rusmidler, og kan også bruges til at teste sved og spyt.

I 2010 blev spørgsmålet om mulighederne for at gennemføre en effektiv udelukkelse af stofbrugere fra nattelivet rejst i Aarhus. Ambitionen om at udelukke stofbrugere fra nattelivet havde sin oprindelse i det nyetablerede Tryk Nattelivsnetværk - også kaldet "Byens natteliv" og senere "Aarhus Restauratørnetværk" –, der som et af sine første initiativer lancerede en fælles nultolerance politik overfor illegale rusmidler (Aarhus kommune, 2010). Da politiet i Aarhus, grundet nattelivets geografiske udstrækning, kun i meget begrænset udstrækning kunne udstede zoneforbud med udgangspunkt i restaurationsloven, blev det på et møde i restauratørnetværket foreslået, at man kunne prøve at skabe et privat udelukkelsessystem, hvorved man kunne udelukke stofbrugere fra de 22 restaurationer, der deltog i restauratørnetværket. På mødet blev repræsentanterne fra kommunen og politiet enige med restauratørerne om, at hvis dette skulle lade sig gøre, var det nødvendigt at styrke samarbejdet mellem dørmandsfirmaerne. Håbet var, at dette ville kunne transformere de firmabaserede forbudssystemer til et større netværk, hvor dørmandsfirmaerne ville dele informationer og karantænelister, for dermed at kunne etablere et effektivt udelukkelsessystem. Repræsentanter fra de forskellige dørmandsfirmaer blev derfor i 2010 inviteret til et møde i Restauratørnetværket, hvor formanden, som kom fra kommunen, beskrev formålet med mødet og hvorfor dørmandsfirmaerne var inviteret.

Tanken i det her det er, kan vi gøre det så besværligt som muligt for folk, der laver ballade eller har taget stoffer at komme ind. På det sidste møde der snakkede vi om, om man kunne lave en fælles karantæneordning – og så kommunikere det ud, at hvis du får karantæne her [på én restauration] så gælder det alle steder [alle restaurationserne] i netværket. Så hvis man tager én, der er påvirket af stoffer, eller én der har været voldelig – Jamen så har den person karantæne fra alle restaurationserne i netværket. Der var nogen, der foreslog, at vi skulle snakke med dørmændene for at se, hvad de kan gøre for at styrke samarbejdet mellem stederne [restaurationserne]. Det er derfor, vi har inviteret de store drenge i dag (Aarhus Restauratørnetværk, fra feltnoter).

Som citatet antyder, var man i Aarhus på daværende tidspunkt meget optaget af, hvordan man kunne sikre at personer, der var påvirkede af stoffer blev udelukket fra nattelivet. Denne ambition blev også understreget af, at et kommunalt medlem af Restauratørnetværket havde været i stand til at hjemtage 100.000 kr. i fondsmidler til at indkøbe narkotests, som kunne bruges på de restaurationserne, der medvirkede i netværket. Her skal det nævnes, at det i Danmark ikke er ulovligt at være påvirket af illegale stoffer, men kun at være i besiddelse af dem. Ovenstående forslag kan altså ses som et forsøg på at skabe en de facto kriminalisering af påvirkede personer. Ikke ved at bruge politiets strafferetslige autoritet, men ved at bruge den civilrettslige autoritet, som dørmænd og restauratører besidder med hensyn til at bestemme, hvem der får adgang til privat ejendom. Imidlertid blev det på mødet hurtigt klart, at ejeren af et af de største dørmandsfirmaer i Aarhus ikke ønskede at samarbejde de andre

dørmandsfirmaer, fordi han manglede tillid til dem. Efter mødet fik mindre skeptiske dørmandsfirmaejere dog den ide, at de ville etablere en privat "narkopatrolje", som kunne patruljere på de restaurationer, som var interesseret i at deltage i ordningen. Denne private patrulje skulle hjælpe dørmændene på restaurationsstederne med at gennemføre narkotests og udelukke gæster, som enten havde fået et restaurationsforbud af politiet eller en privat karantæne på fra en anden restauration. De deltagende firmaer skulle skiftes til at bemande patruljen. Da initiativet flugtede med Restauratørnetværkets overordnede politiet fik dørmændene assistance fra en kommunal repræsentant i netværket til at finpudse ideen og til at præsentere den for netværket på et møde i Restauratørnetværket. Under overskriften "Trygt nattelivs kampagnens første weekend med narkopatroljen", skrev ejeren af et af de deltagende dørmandsfirmaer derfor på sit firmas hjemmeside, at "narkopatroljen" var opstået som et samarbejde mellem tre vagtselskaber og Aarhus kommune, og at patruljen nu cirkulerede mellem de restaurationer, der havde tilmeldt sig ordningen.

Selvom narkopatroljen nød opbakning fra de kommunale og politiets repræsentanter i restauratørnetværket, fordi den havde potentialet til at resultere i en mere systematisk udelukkelse af stofbrugere fra nattelivet, eksisterende patruljen kun i ca. tre måneder pga. manglende finansiering fra restauratørerne, som ikke mente, at resultaterne stod mål med de ressourcer, der blev investeret i patruljen. Yderligere blev nogle af dørmandsfirmaerne tilbageholdende med at lade dørmænd fra andre firmaer komme ind på "deres" restaurationer, fordi de frygtede, at de ville "stjæle" restaurationsstederne som kunder.

Dette forsøg på at skabe narkotikakontrol i nattelivet er udtryk for et jurisdiktionsspil, som er meget anderledes end det, der foregik i Aalborg. I Aarhus var det ikke et spørgsmål om at indrullere private aktører til at medvirke til at håndhæve et statsligt zoneforbud. I Aarhus var et succesfuldt (privat) zoneforbud betinget af privat indrullering af private aktører, dog faciliteret af offentlige myndigheder. Hvis der skulle gennemføres zoneforbud i Aarhus var det nødvendigt at der skete en forandring af narkotikakontrollens rum. Rummet eller rettere rummene skulle ikke længere være afgrænsede af dørmandsfirmaernes kontraktlige forpligtigelser og kommercielle interesser i forhold til bestemte restauratører, men overskride disse grænser – med det formål at medvirke til en bestemt politik. Det fremgår, at det var svært at overskride disse grænser og de logikker, der definerede dem. Nogle ville slet ikke lade sig indrullere, og de der alligevel skabte et netværk, kunne i længden ikke opretholde det. I dette tilfælde havde de offentlige myndigheder ingen midler til at tvinge de private aktører til at indgå i et sikkerhedsnetværk, der kunne etablere og håndhæve et zoneforbud.

Delkonklusion

I denne del af rapporten har vi set, hvordan netværksbaseret politivirksomhed er noget, der vokser frem og formes gennem de interaktioner og relationer, der etableres mellem de

involverede aktører. Vi har også set, at etableringen af netværksbaseret politivirksomhed involverer konstruktionen af de territorier eller rum, der skal underlægges regulering (Rose (1999) taler om konstruktionen af regulerbare rum – "goverable spaces") og fastlæggelsen af hvem der har ansvaret for og autoriteten til at gennemføre denne regulering.

På den baggrund kan vi ikke sige, at der er en enkelt aktør, der er ansvarlig for at gennemføre zoneforbud i nattelivet, hverken i Aalborg eller Aarhus. De narkotikakontrolstrategier, der skabes kan bedst forstås som bestående af mange forskellige offentlige og private, menneskelige og ikke-menneskelige dele, hvis specifikke og lokalt funderede konfigurationer betinger karakteren af strategierne. Dette har vi set tydelige eksempler på, hvor forsøget på at etablere et omfattende privat zoneforbud i Aarhus måske er det mest overraskende. I dette tilfælde så vi forsøget på at etablere en ny form for jurisdiktion og styringsmæssigt territorie gennem samarbejde mellem dørmandsfirmaer. Eksemplet viser imidlertid også hvor skrøbelige de relationer, der ligger til grund for netværksbaseret politivirksomhed kan være. I dette tilfælde kom dørmandsfirmaernes og restauratørernes kommercielle interesser til veje tungere end deres interesser i at holde byen Aarhus natteliv fri for stoffer. Dette illustrer også, hvordan forskellige aktører kan anskue styringsproblemet forskelligt alt efter deres placering og den jurisdiktion de har. Dørmandsfirmaernes perspektiv er normalt afgrænset til restauranter, de bliver betalt for at yde sikkerhed for. Politiets og kommunens perspektiv er derimod det samlede natteliv i byen. Som Valverde (2011a,b) siger, er bestemte styringsproblemer ofte forbundet med bestemte jurisdiktioner. Det interessante ved casen fra Aarhus er, at i dette tilfælde var især de kommunale repræsentanter i Restauratørnetværket meget engageret at få restauratørerne og dørmændene til at anlægge og et mere overordnet "by-perspektiv".

I casen fra Aalborg så vi også netværkenes skrøbelighed, og hvordan små ting kan få dem til at ændre karakter. I Aalborg så vi således, at det forhold, at politiet ikke længere kunne vise billeder af personer med zoneforbud til dørmændene, betød, at nogle dørmænd ikke længere så det som deres opgave at bidrage til narkotikakontrolstrategien. Eller i hvert fald ikke bidrage i samme omfang som tidligere. Det samarbejde, der lå i at kunne dele en bestemt type informationer, havde altså ikke kun praktisk betydning, men også relationel betydning og dermed betydning for sikkerhedsnetværkets karakter. Denne case illustrerer også, at sikkerhedsnetværk ikke eksisterer i et tomrum, men at de deltagende aktører har mangfoldige relationer uden for netværkene, og at sådanne relationer kan få betydning for, hvordan de kan agere i netværkene. I dette tilfælde de bindinger, som Persondataloven og Datatilsynet pålagde politiets handlemuligheder i netværket.

Sammenfatning og konklusion

I denne rapport har vi præsenteret resultater fra to casestudier, hvor vi har undersøgt samarbejde mellem politi på den ene side og dørmænd og restaurationsejere på den anden

side. Det gennemgående tema i casene har været spørgsmålet om, hvordan man holder bestemte mennesker ude fra nattelivet. I det ene tilfælde rocker- og banderelaterede personer og i det andet tilfælde personer, der bruger illegale stoffer. Casestudierne har således i høj grad handlet om udøvelse af "territorialitet" forstået som kontrol med bestemte områder for at kunne kontrollere de mennesker, der befinder sig i der. Casestudierne har ligeledes i høj grad handlet om "jurisdiktion" forstået som spørgsmålet om hvem, der har autoritet til at udøve kontrol. Fremfor at antage at udøvelse af "territorialitet" og fordelingen af jurisdiktion er betinget af traditionelle distinktioner mellem private og offentlige udøvere af kontrol, har denne rapport forsøgt at give et indblik i de forhandlinger, der er med til at etablere "restaurationen" og "nattelivet" som territorier, der skal udøves kontrol over og definere, hvem skal udøve denne kontrol.

Vores case om udelukkelse af rocker- og banderelaterede personer fra nattelivet i Aarhus viste, hvordan politiet søgte at etablere samarbejdsrelationer med dørmændene sådan, at disse ville medvirke til at nå et politimæssigt formål. Ved at inddrage dørmænd og restauratører som tredjeparter i en politiindsats opnår politiet i praksis ikke kun at få kontrol over hvem, der får adgang til bestemte restaurationer. Gennem etablering, udbygning og styrkelse af netværksrelationer kan politiet også i en vis udstrækning opnå at få kontrol over hvem, der får adgang til nattelivet i de fleste af en hel by. Der var således tale om en kompliceret territorial strategi, hvor politiet (staten), ved at indrullere dørmænd og restauratører i et sikkerhedsnetværk, fik mulighed for at konstruere "nattelivet" dvs. privatejede barer og natklubber som et område, som politiet – via dørmænd – kunne kontrollere i forhold en bestemt personkategori. Casen med den private narkotikapatrulje i Aarhus har nogle af de samme karakteristika. I dette tilfælde var der også tale om, at konstruere "nattelivet" som et territorie, der skulle udøves magt over. Og i dette tilfælde var der også tale om, at det skete ved at (forsøge) at inddrage så mange restaurationer som muligt i en myndighedsmæssig strategi. I begge disse tilfælde handlede det således om statsligt og kommunal (dvs. offentlig) indrulling af den private autoritet, som restauratører og dørmænd har over den privatejede "restaurations", således at det blev muligt at udøve kontrol over "nattelivet".

Vores case med narkotikakontrol i nattelivet i Aalborg havde en lidt anden karakter. Som beskrevet gør nattelivets geografi i Aalborg det muligt for politiet at konstruere det som et "nattelivsområde", som det bl.a. kan kontrollere ved at udstede zoneforbud. I dette tilfælde handlede det i høj grad om at omdanne "restaurationen" til et område, det var fysisk muligt at kontrollere, samt at tvinge restauratørerne til at tage kontrolopgaven inde på restaurationserne på sig. I dette tilfælde så vi således, hvordan politiet i højere grad tog magtmidler i anvendelse for at tvinge restaurationserne ind i et samarbejde. Imidlertid var politiet også afhængig af dørmændenes vilje til selvstændigt at medvirke til narkotikakontrolindsatsen, og her så vi hvordan, det kunne være problematisk at fastholde dørmændene i rollen som

narkotikakontrollanter. Det rører ved et aspekt ved nattelivsnetværkene, som var gennemgående på tværs af casene; nemlig spørgsmålet om hvordan styrkeforholdet mellem politi og deres tredjeparter – her dørmændene – kan påvirke de enkelte aktørers villighed til at bidrage til håndhævelsen af en samlet strategi eller indsats.

Overordnet søger dette forskningsprojekt at give et indblik i en stadig mere generel tendens, som handler om, at private aktører i stigende grad involveres i politivirksomhed. Som vores studie viser fører dette ikke nødvendigvis til, at staten kommer til at spille en mindre rolle i den måde politivirksomhed bedrives på, men derimod til udviklingen af nye måder at bedrive politivirksomhed på (Crawford, 2006; Mazerolle & Ransley, 2006). Vi har således set, hvordan dannelsen af netværk, som involverer politifolk og dørmænd, har ført til en delvis opblødning af grænserne mellem statslig og privat politivirksomhed. Dørmændenes påtager sig en rolle, som rækker ud over at tage sig af berusede og forstyrrende restaurationsgæster ved at medvirke i en politistrategi, som handler om at udelukke bestemte mennesker fra nattelivet. Samtidig har vi set, hvordan netværkssamarbejdet har gjort det muligt for politiet at få øget indflydelse over privatejede restaurationer, hvor de formelt set har begrænset jurisdiktion. Dette ved at arbejde på at få dørmændene til at udøve deres jurisdiktion i overensstemmelse med et politiformål.

Litteraturen om tredjeparts politivirksomhed lægger vægt på, at baggrunden for, at tredjeparter kommer til at medvirke i politistrategier er, at politiet besidder juridiske redskaber ("levers"), som gør det muligt at lægge pres på tredjeparterne. I tillæg til dette har vores undersøgelser vist, at der også indgår en række andre metoder, redskaber og praksisser i arbejdet med at skabe netværk, hvor tredjeparter medvirker til at løfte politiopgaver. I vores undersøgelser er det således kun i eksemplet fra narkotikakontrolarbejdet i Aalborg, at vi så politiet (og bevillingsmyndighederne) bruge juridiske redskaber til at presse restauratører til at samarbejde. Ellers tyder vores undersøgelser på, at det i høj grad er uformelle, ikke-juridiske relationer og sanktioner, der spiller en rolle i dannelsen af nattelivsnetværk. Både i eksemplet med kontrol af rocker- og bandemedlemmers adgang til nattelivet i Aarhus og i eksemplerne med narkotikakontrol i Aarhus og Aalborg, så vi således den afgørende rolle uformelle, gensidige og tillidsfulde relationer mellem bestemte politifolk (specialpatruljerne) og dørmændene spiller for en effektiv politivirksomhed. At denne type relationer er vigtige, er ikke overraskende, specielt ikke i tilfælde, hvor politiet er afhængig af dørmændenes selvstændige ageren, hvis de politimæssige formål skal opfyldes. Den store betydning af sådanne relationer stiller store krav til politiets ageren. Hvis politiet kompromitterer disse relationer præget af gensidighed, ved eksempelvis at manifestere de magtressourcer de er i besiddelse af i forhold til dørmændene og dermed etablere en hierarkisk relation, risikerer de at miste dørmændenes velvillige samarbejde, fremkalde genstridighed eller lige frem modstand. Vi så nogle eksempler på dette i forbindelse med arbejdet med at holde rocker- og banderelaterede personer ude fra

nattelivet i Aarhus. Omvendt kan det netop også være truslen om sanktion (formel eller uformel), der kan få tredjeparter til at investere i samarbejdet med politiet.

Det er imidlertid ikke kun kompromitteringen af den gensidige relation, der kan medvirke til, at tredjeparter ikke fuldt og helt indtager de roller og varetager de funktioner, som samarbejdsrelationerne foreskriver for dem. Det samme kan gøre sig gældende, hvis disse roller og funktioner ikke er meningsfulde for deltagerne, eller hvis strukturelle forhold gør det svært for dem at opfylde disse roller og funktioner. I Aalborg så vi således, at det forhold, at politiet ikke længere kunne vise billeder af personer med et zoneforbud til dørmænd betød, at nogle af dem begyndte at fraskrive sig ansvaret for at håndhæve zoneforbuddet. I Aarhus så vi, hvordan de kommercielle interesser med hensyn til at føre en effektiv og rentabel sikkerhedsforretning gjorde en ende på den private narkotikapatrulje. Endelig så vi, hvordan skabelsen af private ressourcebesparende samarbejdsnetværk i Aalborgs natteliv betød, at der ofte kun arbejdede én dørmænd pr. restauration, hvilket gjorde det blev svært for disse at gennemføre en effektiv narkotikakontrol.

Med udgangspunkt i undersøgelsen mener vi at kunne konkludere, at et effektivt samarbejde bedst skabes hvis de involverede aktører aktivt medvirker til at skabe tillidsfulde relationer på tværs af forskellige sektorer og institutioner. Netværkssamarbejdet kan også styrkes ved, at der skabes rammer for åben dialog, hvor aktørerne har mulighed for at formulere deres forskellige interesser, perspektiver og bekymringer, og hvor deltagerne kan identificere sig med det fælles projekt. Et vigtigt bidrag til at minimere konflikter og spændinger i partnerskaber og samarbejdsnetværk kan være, at deltagernes roller og ansvarsfordelingen mellem dem klargøres, evt. gennem en kontrakt og skriftlige retningslinjer for samarbejdet (Mazerolle & Ransely, 2006).

På baggrund af vores studie mener vi ydermere at kunne konkludere, at netværkssamarbejde og –styring ikke nødvendigvis fører til en reduktion af statens magt og indflydelse, men derimod til forandringer med hensyn til, hvordan denne magt og indflydelse manifesteres. Selvom lovgivningen i Danmark stadig skelner skarpt mellem statslig/offentlig og ikke-statslig/privat myndighed, så er det interessante ved de cases, vi har præsenteret i denne rapport, at de på forskellig vis illustrerer, hvordan reguleringen af nattelivet på et praksisplan i stigende grad sker gennem praktiske og kreative omkonfigureringer af grænserne mellem private og statslige jurisdiktioner og autoriteter. Vores håb er, at rapporten vil virke som inspiration for fremtidige studier af netværksbaret politivirksomhed i Danmark og ikke mindst de netværksbaserede jurisdiktionspil, som ikke blot skaber nye måder at regulere byens rum på, men som også rejser nye udfordringer i forhold til, hvordan man undgår magtmisbrug og sikrer ansvarlighed når politivirksomhed i stigende grad udøves gennem et ofte ugennemskueligt net af formelle og uformelle relationer, som går på tværs af offentlige og private institutioner.

Referencer

- Abrahamsen, R., & Williams, M. C. (2010). *Security beyond the state: Private security in international politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Andersen, T.O. (2009). RØDT KORT: 72 uromagere og narkohandlere har forbud mod at gå i Gaden. *Nordjyske Stiftstidende*. 22.02.2009
- Askvig, B. (2000) Stop ecstasy: Blæser til kamp mod ecstasy. *Ekstra Bladet* 02.08.2000
- Bayley, D. H., & Shearing, C. D. (1996). The Future of Policing. *Law & Society Review*, 30(3), 585-606.
- Bayley, D. H., & Shearing, C. D. (2001). *The New Structure of Policing: Description, Conceptualization and Research Agenda*. Retrieved from Washington:
- BT. (2000). Ansatte i Jomfru Ane Gade til ecstasy-møde. *BT*, 12.09.2000.
- Burris, S., Drahos, P., & Shearing, C. D. (2005). Nodal Governance. *Australian Journal of Legal Philosophy*, 30, 30-58.
- Callon, M. (1986a). The Sociology of an Actor-Network: The Case of the Electric Vehicle. In M. L. Callon, J.; Rip, A. (Ed.), *Mapping the Dynamics of Science and Technology*. London: Macmillan Press.
- Callon, M. (1986b). Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the Scallops and the Fishermen of St Brieuc Bay. In J. Law (Ed.), *Power, Action and Belief*. London: Routledge.
- Christensen, O. & Madsen, H. H. (2014). Vagtselskab sætter gæster i ulovligt arkiv. *Aarhus Stiftstidende*, 28.12.2016.
- Crawford, A. (2006). Networked governance and the post-regulatory state?: Steering, rowing and anchoring the provision of policing and security. *Theoretical Criminology*, 10(4), 449-479.
- Crawford, A. (2008). Plural policing in the UK: policing beyond the police. In T. Newburn (Ed.), *Handbook of Policing* (2nd ed., pp. 147-181). Portland: Willan Publishing.
- Crawford, A., Lister, S., Blackburn, S., & Burnett, J. (2005). *Plural Policing: The mixed economy of visible patrols in England and Wales*. Bristol: Policy Press.
- Dean, M. (1999). *Governmentality. Power and Rule in Modern Society*. London: Sage.
- DeLanda, M. (2006). *A New Philosophy of Society*. London: Bloomsbury.
- Det Kriminalpræventive Råd (2005a) Vejen til Trygt Natteliv. Om præventivt partnerskab. Jønsson & NKN.
- DKR/Det Kriminalpræventive Råd (2005b) Trygt Natteliv. Et præventivt partnerskab. Afrapportering fra pilot projekt i Holstebro Kommune. Jønsson & NKN.

- Fleming, J. (2006). Working through networks: The challenges of partnership policing. I: J. Fleming & J. Wood (Eds.), *Fighting crime together. The challenges of policing and security networks* (pp. 87–115). Australia: University of New South Wales Press.
- Frank, V. A. (2008). Danish drug policy – shifting from liberalism to repression. *Drugs and Alcohol Today*, 8(2), 26-33.
- Houborg, E. (2006). Anordningsanalyse - netværk af aktører og genstande. In O. Bjerg & K. Villadsen (Eds.), *Sociologiske Metoder. Fra teori til analyse i kvantitative og kvalitative studier* (pp. 151-176). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Houborg, E. (2010). Control and Welfare in Danish Drug Policy. *Journal of Drug Issues*, 40(4), 783-804.
- Jones, T. & Newburn, T. (1998). *Private security and public policing*. Oxford: Clarendon Press, Policy Studies Institute.
- Kriminalretten i Hillerød. (2003). SS nr. 1378/2002. Udskrift fra Domsbog. Kriminalretten i Hillerød.
- Kruize, P. (2005). Sikkerhed og det private marked. Copenhagen: Københavns Universitet. Det Juridiske Fakultet, Afdeling III.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the Social. An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Latour, B., & Woolgar, S. (1986). *Laboratory Life. The Construction of Scientific Facts*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.
- Law, J. (1986). Technology and Heterogenous Engineering: The Case of Portuguese Expansion. In W. E. Bijker, T. P. Hughes, & T. J. Pinch (Eds.), *The Social Construction of Technological Systems. New Directions in the Sociology and History of Technology* (pp. 111-134). Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Loader, I., & Walker, N. (2006). Necessary virtues: The legitimate place of the state in the production of security. In J. Wood & B. Dupont (Eds.), *Democracy, society and the governance of security* (pp. 165-195). Cambridge: Cambridge University Press.
- Mazerolle, L., & Ransley, J. (2006). *Third Party Policing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Natur- og Miljøklagenævnet (2014) Afgørelse i sag om Københavns Kommunes påbud om at ophøre med at anvende ejendommen Tudskærvej 30 i Vanløse til klubhus for personer med tilknytning til Bandidos. 3. april 2014 J.nr.: NMK-33-02209 ☐ Ref.: NAHAU-NMKN
- Link: <http://nmkn.dk/media/nmkn/2034848/NMK-33-02209.pdf>
- O'Neill, M., & McCarthy, D. J. (2012). (Re)negotiating police culture through partnership working: Trust, compromise and the 'new' pragmatism. *Criminology and Criminal Justice*, 14, (2): 143–159.

- Politimesterforeningen (1998). Alkohol- og narkokontrol: en rapport fra Politimesterforeningens. Made by Arbejdsgruppe vedrørende Politiets Indsats på Beværterområdet.
- Politimesterforeningen (2002). Ecstasy-rapport. Politimesterforeningen.
- Regeringen (2003). *Kampen mod narko: handlingsplan mod narkotikamisbrug*. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.
- Reiner, R. (1985). *The Politics of the Police*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Rhodes, R. A. W. (2006). The sour laws of network governance. In J. Fleming & J. Wood (Eds.), *Fighting crime together. The challenges of policing and security networks*. Australia: University of New South Wales Press.
- Rigsadvokatens Beretning. (2005). Behandling af klager over politiet. Retrieved December 10, 2015, from <http://www.rigsadvokaten.dk/media/dokumenter/beretning2005.pdf>
- Room, R. (2012). Individualized Control of Drinkers: Back to the Future? *Contemporary Drug Problems*, 39(2), 311-343.
- Rose, N. (1999). *Powers of Freedom. Reframing Political Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sack, R. D. (1986). *Human Territoriality. Its theory and history*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shearing, C. (2005). Nodal Security. *Police Quarterly*, 8(1), 57-63.
- Shearing, C., & Wood, J. (2003). Nodal governance, democracy, and the new 'denizens'. *Journal of Law & Society*, 30, 400-419.
- Stevnsborg, H. (2003a). Private policing in Denmark. I M. Kjærum, H. Thelle, X. Yong, & B. Xiaoqing (Eds.), *How to eradicate torture. A Sino-Danish joint research on prevention of torture*. Beijing: Social Sciences Documentation Publishing House.
- Stevnsborg, H. (2003b). Politi på markedet, *Dansk Politi*, 5, 46-47
- Stevnsborg, H. (2010) *Politi 1682-2007*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Søgaard, T. F. (2013). Doormen. Embodied masculinity and the political economy of security in the Danish nightlife. Aarhus: Faculty of Arts, Institute of Culture and Society, Aarhus University.
- Søgaard, T.F., Houborg, E. & Tutenges, S. (2016). Nightlife partnership policing. (Dis)trust building between bouncers and the police in the war on gangs. *Nordisk Politiforskning*, 3(2): 132-153.

- Søgaard, T.F., Houborg, E. & Pedersen M.M. (2016). Drug policing assemblages: Repressive and the zonal banning of drug users in Denmark's club land. *International Journal of Drug Policy (in Press)*.
- Sønnichsen, O. (2000) Ecstasy: Ecstasysalg lukker diskotek. Jyllands-Posten, 20.08.2000.
- Sørensen, A.-S., & Walther, K. (2013). Politiet som forskningsobjekt. In M. H. Jakobsen & A.-S. Sørensen (Eds.), *Kriminologi - en introduktion* (pp. 309-328). København: Hans Reitzels Forlag.
- Tutenges, S., Søgaard, T. F., Krøll, L. T., Bloomfield, K., & Hesse, M. (2015). Violent work environments. *International Journal of Workplace Health Management*, 8 (2), 129–141.
- Valverde, M. (2008). Analyzing the governance of security: Jurisdiction and scale. *Behemoth. A Journal of Civilisation*, 1(3-15).
- Valverde, M. (2011). Questions of security: A framework for research. *Theoretical Criminology*, 15(3), 3-15.
- Valverde, M. (2014). Studying the governance of crime and security: Space, time and jurisdiction. *Criminology and Criminal Justice*, 14(4), 379-391.
- Wood, J. and Shearing, C. (2007) *Imagining Security*, UK: Willan publishing.
- Aarhus kommune (2010) *Nul tolerance i nattelivet. Restauratører, politiet og Århus Kommune står sammen om at skabe et stoffrit natteliv*. Aarhus kommunes hjemmeside. 29.10.2010. Link: <http://www.aarhus.dk/omkommunen/nyheder/2010/4--kvartal/Nul-tolerance-i-nattelivet.aspx>